

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105002/B/2022/36122163737419780

**HODNOTENIE HOSPODÁRSKEJ POLITIKY SLOVENSKÝCH
VLÁD V KONTEXTE POSTAVENIA SLOVENSKA VO
SVETOVOM HOSPODÁRSTVE**

Bakalárska práca

2022

Dorota Drábeková

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

**HODNOTENIE HOSPODÁRSKEJ POLITIKY SLOVENSKÝCH
VLÁD V KONTEXTE POSTAVENIA SLOVENSKA VO
SVETOVOM HOSPODÁRSTVE**

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov
a hospodárskej diplomacie

Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Tomáš Dudáš, PhD.

Bratislava 2022

Dorota Drábeková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

(podpis študenta)

PodĎakovanie

Touto cestou by som chcela poĎakovať Bohu za skvelého vedúceho mojej bakalárskej práce (doc. Ing. Tomášovi Dudášovi, PhD.), ktorý mi vždy poskytol cenné rady, vecné pripomienky k práci, bol ochotný na konzultáciách a vždy trpezlivo odpovedal na moje otázky. Ďalej by som chcela poĎakovať svojmu bratovi Hugovi, ktorý ma v ťažkých chvíľach pri písaní tejto práce vedel rozosmiať.

ABSTRAKT

DRÁBEKOVÁ, Dorota: Hodnotenie hospodárskej politiky slovenských vlád v kontexte postavenia Slovenska vo svetovom hospodárstve - Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťah a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Tomáš Dudáš, PhD. Bratislava: FMV, 2022, 50 s.

Cieľom bakalárskej práce bolo ohodnotiť hospodársku politiku slovenských vlád. Práca sa bližšie zaoberá analýzou jednotlivých ekonomických ukazovateľov pomocou, ktorých sa vie ohodnotiť hospodársku politiku slovenskej vlády v období od roku 2012 do roku 2020 a určuje postavenie a integráciu Slovenska vo svetovom hospodárstve. Práca je rozdelená do štyroch hlavných kapitol. Úvodná kapitola sa venuje definícií hospodárskej politiky a ekonomických ukazovateľov. Obsah druhej kapitoly tvorí cieľ a metodika tejto bakalárskej práce. Ďalej sú opísané hospodárske politiky vlád na Slovensku od roku 1993 až po jej súčasnosť a najdôležitejšie udalosti každej vlády. V poslednej kapitole je vykonaná analýza hospodárskej politiky slovenskej vlády od roku 2012 do roku 2020 pomocou jednotlivých ekonomických ukazovateľov, ktorými sú vývoj inflácie, zahraničný obchod, vývoj nezamestnanosti a hdp. Záverečná časť sa zaoberá budúcnosťou hospodárskej politiky Slovenska.

Kľúčové slová: hospodárska politika, ekonomické ukazovatele, Slovensko, slovenské vlády

ABSTRACT

DRÁBEKOVÁ, Dorota: Evaluation of the Economic Policy of Slovak Governments in the Context of Slovakia's Position in the World Economy - University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Thesis supervisor: doc. Ing. Tomas Dudaš, PhD. Bratislava: FMV, 2022, 50 p.

The aim of this bachelor thesis was to evaluate the economic policy of Slovak governments. The work deals with the analysis of individual economic indicators by which we can evaluate the economic policy of Slovak government in period from 2012 to 2020 and determine the position and integration of Slovakia in the world economy. The thesis is divided into four main chapters. The introductory chapter deals with the definitions of economic policy and economic indicators. The content of the second chapter forms the goal and methodology of this bachelor thesis. The next chapter describes economic policies of governments in Slovakia since 1993 till now and the most important events of each government. The last chapter presents an analysis of the economic policy of Slovak government since 2012 up to the present using economic indicators, such as development of inflation, foreign trade, development of unemployment and GDP. The final part anticipate the future of Slovak economic policy.

Key words: economic policy, economic indicators, Slovakia, Slovak governments

Obsah

Zoznam skratiek.....	8
Zoznam grafov.....	9
Zoznam obrázkov.....	9
Úvod.....	10
1 Definícia, vývoj a ciele hospodárskej politiky.....	11
1.1 Definícia hospodárskej politiky.....	11
2 Ciele a metodika práce.....	20
3 Hospodárske politiky slovenských vlád od roku 1993 až po súčasnosť.....	22
3.1 Hospodárska politika slovenskej vlády pod vedením Vladimíra Mečiarova v období od roku 1994 do 1998.....	22
3.2 Hospodárska politika slovenskej vlády pod vedením Mikuláša Dzurindu v období od roku 1998 do 2006.....	24
3.3 Hospodárska politika slovenskej vlády pod vedením Róberta Fica v období od roku 2006 do roku 2010.....	26
3.4 Hospodárska politika slovenskej vlády pod vedením Ivety Radičovej v období od roku 2010 do roku 2011.....	28
3.5 Hospodárska politika slovenskej vlády pod vedením Róberta Fica a Petra Pellegriniho v období od roku 2012 do roku 2020.....	29
3.6 Hospodárska politika slovenskej vlády pod vedením Igora Matoviča a Eduarda Hegera v období od roku 2020 po súčasnosť.....	32
4 Analýza hospodárskej politiky slovenskej vlády pod vedením Róberta Fica a Petra Pellegriniho v období od roku 2012 do roku 2020 podľa zadefinovaných ekonomických ukazovateľov.....	35
4.1 Vývoj rastu hrubého domáceho produktu na Slovensku v období od roku 2012 do roku 2020.....	35
4.2 Vývoj nezamestnanosti na Slovensku v období od roku 2012 do roku 2020.....	38
4.3 Vývoj inflácie na Slovensku v období od roku 2012 do roku 2020.....	40
4.4 Vývoj salda platobnej bilancie na Slovensku v období od roku 2012 do roku 2020.....	41
5 Hospodárskopolitické výzvy slovenskej ekonomiky stojace pred nasledujúcimi vládami Slovenskej republiky v najbližšom období.....	43
Záver.....	44
Zoznam použitej literatúry.....	45

Zoznam skratiek

ČSFR – Česká a Slovenská federatívna republika

DPH – Daň z pridanej hodnoty

EÚ – Európska únia

HDP – hrubý domáci produkt

HNP – hrubý národný produkt

HP – hospodárska politika

NATO – Organizácia Severoatlantickej aliancie

NR SR – Národná rada Slovenskej republiky

OECD – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

SR – Slovenská republika

SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba

ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

ÚPSVaR – Úrad práce sociálnych vecí a rodiny

VF – výrobný faktor

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 - Vývoj inflácie na Slovensku od roku 2012 do roku 2020.....	49
Tabuľka 2 - Vývoj importu a exportu na Slovensku od roku 2012 do roku 2020.....	50

Zoznam grafov

Graf 1 - Vývoj rastu HDP na Slovensku od roku 2012 do roku 2020.....	45
Graf 2 - Vývoj inflácie na Slovensku od roku 2012 do roku 2020.....	49
Graf 3 - Vývoj importu a exportu na Slovensku od roku 2012 do roku 2020.....	50

Zoznam obrázkov

Obrázok 1 - Magický štvoruholník.....	25
Obrázok 2 - Zmeny ekonomickej úrovne v období 2001 – 2008.....	46
Obrázok 3 - Zmeny ekonomickej úrovne v období 2010 – 2017.....	47
Obrázok 4 - Miera evidovanej nezamestnanosti na Slovensku v roku 2020.....	48

Úvod

Svetové hospodárstvo, ekonomika a rovnako aj celá spoločnosť neustále prechádza zmenami. Môžeme povedať, že svetové hospodárstvo je veľmi dynamická oblasť na ktorú vplyvajú všetky významnejšie zmeny buď vo väčšej alebo menšej miere. V rámci svetového hospodárstva má každá krajina svoje postavenie, ktoré dosiahla počas určitého obdobia. Medzi takéto krajiny zaraďujeme Slovenskú republiku, ktorá sa nachádza v srdci Európy a je súčasťou Európskej únie.

V tejto bakalárskej práci sa budeme venovať súčasnému postaveniu Slovenskej republiky vo svetovom hospodárstve, pričom budeme analyzovať hospodárske politiky Slovenskej republiky na základe ekonomických ukazovateľov. Nato, aby sme tento cieľ mohli úspešne splniť, budeme popisovať v úvodnej časti bakalárskej práce hospodársku politiku a ukazovatele na hodnotenie hospodárskej politiky.

Na základe informácií obsiahnutých v úvodnej kapitole použijeme celosvetové štúdie a jednotlivé ukazovatele ako hrubý domáci produkt, infláciu, nezamestnanosť a platobnú bilanciu, aby sme zhrnuli informácie o postavení Slovenskej republiky v rámci svetového hospodárstva s primárnym zameraním na hospodársku politiku v období od 2012 – 2020.

V záverečnej časti bakalárskej práce zhrnieme predpoklady postavenia hospodárskej politiky Slovenska v rámci svetového hospodárstva pre obdobie nasledujúcich rokov a desaťročí a výzvy spojené s týmto postavením. V závere práce budú popísané hlavné prínosy bakalárskej práce, kam si dovoľujeme zaradiť predovšetkým nestranný pohľad na celkové postavenie Slovenskej republiky v rámci svetového hospodárstva.

1 Definícia, vývoj a ciele hospodárskej politiky

1.1 Definícia hospodárskej politiky

Pod pojmom hospodárska politika nájdeme v odbornej literatúre rôzne definície. Podľa Pavla Vincúra je hospodárska politika „vednou disciplínou, ktorá predstavuje činnosť jednotlivca, spoločnosti a štátu, ktoré súvisia rovnako s tvorbou ako aj so spotrebou hospodárskych statkov. Tieto hospodárske statky predstavujú tovary a služby, ktoré slúžia na uspokojenie potrieb teda môžeme povedať, že slúžia na konečné použitie. Predovšetkým hovoríme o takých tovaroch a službách, ktoré sú buď veľmi žiaduce alebo ich máme k dispozícii len v obmedzenom množstve.“¹

Na druhej strane Ján Lisý tvrdí, že hospodárskou politikou „nazývame všetky opatrenia štátu v určitom čase, ktoré majú ovplyvňovať hospodársky život krajiny. Vymedzuje sa ako súhrn cieľov, nástrojov, rozhodovacím procesom a opatrení štátu v jednotlivých oblastiach ekonomiky.“²

Hlavným cieľom hospodárskej politiky je snaha o vyloženie a porozumenie ekonomického diania. K dosiahnutiu tohto cieľa sa hospodárska politika sústreďuje na ekonomické správanie sa subjektov trhovej ekonomiky. Subjektmi trhovej ekonomiky sú domácnosti, firmy a vládne inštitúcie, ktoré svojou činnosťou a následnými výsledkami vytvárajú systém národného hospodárstva. K porozumeniu ekonomického správania sa subjektov trhovej ekonomiky, musíme ekonomické dianie redukovať na podstatné otázky vo zvládnuteľnej podobe. Tieto podstatné otázky spočívajú vo vzájomných vzťahoch medzi trhom tovarov a služieb, trhom práce a peňažným trhom daného národného hospodárstva.³ Následne, keď sme sa oboznámili s chodom národného hospodárstva, prechádzame ku sekundárnemu cieľu hospodárskej politiky, ktorým sú predpovede alebo prognózy národného hospodárstva.

Hospodárska politika má popri vyššie spomenutých cieľoch snahu dosiahnuť programovanie budúceho hospodárskeho vývoju a programovanie určitej formy hospodárenia. Empirické bádanie a teória slúžia hospodárskej politike na naplnenie týchto predchádzajúcich cieľov. Pomocou ekonomickej vedy vieme objasniť prvky, ktoré

¹ VINCÚR, P. a kol.: *Teória a prax hospodárskej politiky*. 4. vyd. Bratislava : SPRINT, 2007. s. 11

² LISÝ, J. a kol.: *Ekonomika v novej ekonomike*, Bratislava : IURA EDITION, 2005. s. 634

³ ŽÁK, M.: *Velká ekonomická encyklopedie*. Praha : Linde, 1999, s. 508

hovorí o chode a organizácii subjektov trhovej ekonomiky. Určitú časť týchto prvkov pokladáme za dané a objavujú sa z mimoekonomického prostredia. Na druhej strane máme určité prvky, ktoré vieme vysvetliť ekonomickou vedou. Tieto prvky predstavujú hospodárske činnosti a označujú sa ako ekonomické javy, ich kvantitatívne aspekty označujeme ako ekonomické premenné, napr. objem výroby, ceny, dôchodky, výdavky, kapitál a podobne.⁴

Národné hospodárstvo je tvorené makroekonomickou štruktúrou a mikroekonomickou štruktúrou. Makroekonomická hospodárska politika sa sústreďuje na oblasť makroekonomickej rovnováhy a efektívne využitie zdrojov spoločnosti ako aj na oblasť ekonomického rastu. Na zvyšovanie efektívnosti pri alokácii zdrojov spoločnosti má za cieľ mikroekonomická hospodárska politika.⁵

Modernú hospodársku politiku vieme definovať ako hospodársku politiku štátu (vlády) v oblasti zabezpečenia základných ekonomických cieľov spoločnosti, rovnako ako aj zabezpečenie relatívnej stability ekonomického vývoja a ekonomického rastu. Vo všeobecnosti učenie J. M. Keynesa je považované za počiatok modernej hospodárskej politiky ako samostatnej teoretickej vedeckej disciplíny. Toto učenie nájdeme v jeho knihe „*Všeobecná teória zamestnanosti, úrokov a peňazí*“, ktorá bola publikovaná v roku 1936. Tak ako sa rozvíjala ekonomická teória, tak sa postupne tvorili dve hlavné hospodársko-politické koncepcie prístupu štátu k hospodárstvu. Odlišujú sa porozumením možností súkromného sektora pri riešení základných ekonomických otázok a na potrebu štátnych intervencií do trhových procesov. Prvou koncepciou je liberálna koncepcia hospodárskej politiky, ktorá je založená na predpoklade, že trhový systém sa snaží o rovnováhu a je schopný pružne absorbovať vonkajšie impulzy prostredníctvom cenového mechanizmu. Druhou koncepciou je intervencionistická hospodárska politika, ktorá sa sústreďuje na zásahy štátu do súkromného sektora, na centrálné plánovanie ekonomík a presadzovanie spravodlivejšieho rozdelenia dôchodkov.⁶

⁴ VINCÚR, P. a kol.: *Hospodárska politika*. Bratislava : Sprint, 2001. s. 144

⁵ LUKÁČIK, J. a kol.: *Hospodárska politika*. Bratislava : Spirit, 2013. s. 12

⁶ Ibid. s. 13

1.2 Hospodárska politika v strednej Európe po roku 1989

Po páde totalitného režimu v roku 1989 sa začalo Československo postupne demokratizovať. Na realizáciu demokracie bolo potrebné vykonať transformáciu ekonomiky. Socialistickú centrálnu plánovanú československú ekonomiku vystriedala trhovú ekonomiku.⁷ Nastalo obdobie privatizácie, liberalizácie, budovania inštitúcií a stabilizácie. Na Slovensku sa tieto reformy začali diať práve formou šokovej terapie. Šoková práve kvôli rýchlosti, ktorou sa tieto zmeny v spoločnosti diali. Privatizácia t.j. presun majetku zo štátneho vlastníctva do súkromného vlastníctva v extrémne krátkom čase, nastala v extrémne krátkom čase.⁸

Proces transformácie z bývalej centrálnej plánovanej ekonomiky predstavoval okrem hospodárskych, politických a inštitucionálnych zmien v usporiadaní aj zmeny v spoločnosti a to v spôsoboch správania, ktoré boli dovtedy bežné. Úspešná transformácia si vyžaduje vhodnú stratégiu reformácie s ktorou bezprecedentne súvisí aj podpora od obyvateľstva a dlhodobo fungujúca hospodárska politika. Najpodstatnejším činiteľom pri transformácii v prípade slovenskej ekonomiky a celkovo spoločnosti bolo jednoznačne politické prostredie, ktoré do značnej miery ovplyvňovalo vytváranie a následné smerovanie hospodárskej politiky a transformačného procesu ako celku. Prvé koncepcie formulujúce východiská slovenskej cesty transformácie boli sformulované v dokumente *Alternatívy ďalšieho postupu v ekonomickej reforme*, jej uvedenie do praxe realizovala vláda Vladimíra Mečiara.⁹

„Ekonomická transformácia, ktorá začala v ČSFR na začiatku roku 1990 bola koncepcia radikálnej ekonomickej transformácie. Jej prioritami bola liberalizácia cien, úsporná menová a rozpočtová politika, vnútorná vymeniteľnosť a liberalizácia zahraničného obchodu. Po niektorých prípravných krokoch bolo uplatňovanie tejto koncepcie spustené od 1. januára 1991“¹⁰

⁷ SUK, J.: *Labyrintem revoluce. Aktéři, zápletky a křížovatky jedné politické krize*. Praha : Prostor, 2009, s. 508

⁸ OKRUHLICA, F.: *Vlastnícká správa spoločnosti (Corporate governance)*. Bratislava : Iura Edition, 2013, s. 110

⁹ MORVAY, K. a kol.: *Transformácia ekonomiky: skúsenosti Slovenska*. Bratislava : Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV, 2005, s. 99

¹⁰ MIKLOŠ, I.: *Prepojenie politickej a ekonomickej moci*. Bratislava : Slovenské združenie pre politické vedy, s. 49

Transformáciu medzi rokmi 1993 – 2002 v Slovenskej republike už ako samostatného štátu vieme rozdeliť do troch fáz v závislosti od spoločných znakov týchto hospodárskych ekonomík:

- I. fáza obnoveného ekonomického rastu (1993 – 1995),
- II. fáza nerovnovážneho rastu (1996 – 1998),
- III. fáza štandardizácie hospodárskej politiky (1999 – súčasnosť).

Prvá fáza – *fáza obnoveného ekonomického rastu* – predstavuje roky 1993 – 1995, ktoré po začiatočnom transformačnom prepade reprezentujú obdobie obnoveného ekonomického rastu v slovenskej ekonomike. Pre túto fázu a nasledujúcu fázu je špecifický odklon od federálnej stratégie, ktorá bola realizovaná. Zároveň je špecifická vytváraním a aplikovaním tzv. *vlastnej cesty transformácie*. V prípade Slovenskej republiky išlo o transformáciu, ktorá by zabránila ďalšiemu prepadu slovenskej ekonomiky, bola adekvátne pre reálne podmienky v sociálnom a ekonomickom prostredí na území Slovenskej republiky a zároveň uplatňovala znaky voľnej trhovej ekonomiky.

Druhá fáza – *fáza nerovnovážneho rastu* – predstavuje roky 1996 – 1998. V tejto fáze je špecifické aplikovanie vlastnej cesty transformácie a odzrkadľuje sa neudržateľnosť rýchleho ekonomického rastu z dlhodobého hľadiska. Nedostatok kooperovania fiškálnej a monetárnej politiky, spomalenie transformačného procesu, pomalá reštrukturalizácia ekonomiky a prehlbovanie vonkajšej a vnútornej nerovnováhy je znakom nevyhnutnej stabilizácie ekonomiky.

Tretia fáza - *fáza štandardizácie hospodárskej politiky* – predstavuje obdobie od roku 1999. Vzhľadom k politickým zmenám, ktoré sa udiali v Slovenskej republike v tomto období to rovnako viedlo k modifikovaniu hospodárskej politiky. Z pomerne nedostatočne transparentnej ekonomiky sa začali uplatňovať prvky hospodárskych politík, ktoré sú charakteristické pre štandardné trhové ekonomiky. Modifikácia hospodárskej politiky nastala pri prístupe k finančnej politike štátu, pri reforme a ozdravení bankového systému, pri preferovaní makroekonomickej stability pred rýchlym ekonomickým rastom ďalej pri postavení monopolov a sprehľadnení vlastníckych vzťahov, pri obmedzení zasahovania štátu do investičnej činnosti a iné inštitucionálne opatrenia.¹¹

¹¹ MORVAY, K. a kol.: *Transformácia ekonomiky: skúsenosti Slovenska*. Bratislava : Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV, 2005, s. 99

1.3 Ekonomické ukazovatele na hodnotenie hospodárskej politiky

V roku 1971 Nicholas Kaldor zhotovil graf, v ktorom sa vo forme štvoruholníka znázorňujú dosiahnuté makroekonomické ukazovatele jednotlivých krajín v súvislosti s uvedeným základným stabilizačným cieľom za určité obdobie. Grafické riešenie vypracované Nicholasom Kaldorom, ktoré bolo pôvodne vytvorené pre potreby OSN zožalo veľký úspech.¹²

V súčasnosti je označovaný a všeobecne známy ako magický trojuholník. Výraz magický štvoruholník sa zaužíval z dôvodu, aby sa zvýraznilo, aké magické je dosiahnutie všetkých štyroch cieľov súčasne. Magický štvoruholník by mal v ideálnej podobe tvar štvorca. Veľkosť jeho plochy by mala vyjadrovať maximálne dosiahnuteľný pozitívny vývoj ekonomiky t. j. vysoké tempo rastu HDP (10 %) pri nulovej nezamestnanosti a nulovej inflácii. Rovnako aj vonkajšiu rovnováhu meranú saldom platobnej bilancie, akceptovateľnú pre danú ekonomiku (napr. 3 %).¹³

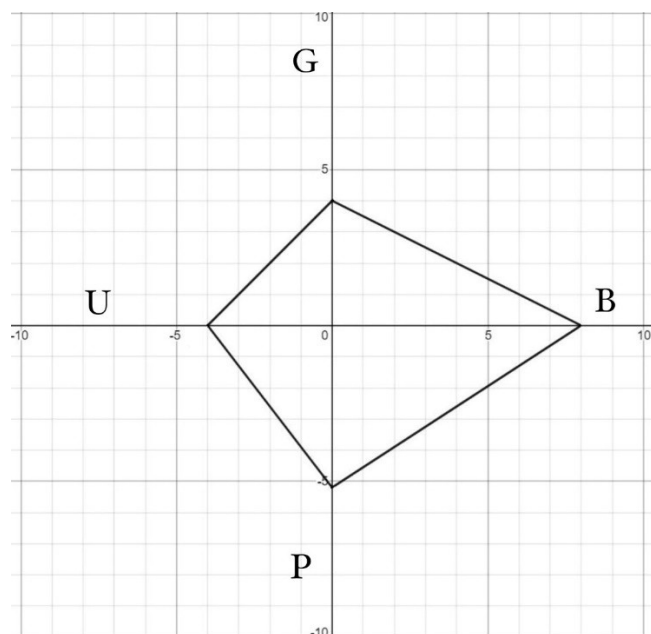
Keď na horizontálnu a vertikálnu os, ktoré sa pretínajú vložíme body na adekvátnu stupnicu, tak dostaneme tvar štvorca. Tieto body predstavujú jeden z cieľov hospodárskej politiky, keď sa spoja. Na vytvorenie magického štvoruholníka postupujeme tak, že na adekvátnej stupnici zhotovenej podľa charakteru každého jednotlivého cieľa sa označí bodom dosiahnutá hodnota každého jednotlivého cieľa za určité obdobie, a to: tempo rastu HDP, miera zamestnanosti, miera inflácie, saldo platobnej bilancie, resp. saldo jej bežného účtu.¹⁴

V prípade, že spojíme všetky štyri body, dostaneme štvoruholník, ktorého tvar a plocha sú špecifické pre každú sledovanú krajinu a obdobie (napr. rok alebo obdobie fungovania vlády v porovnaní s predchádzajúcou vládou). Tvar a plocha vyjadrujú účinnosť aplikovanej HP, charakter stavu ekonomiky a stupeň úspešnosti stabilizačnej politiky. Čím viac sa konkrétny tvar a plocha štvoruholníka líši od ideálneho štvorca a strany štvorca sú kratšie, tým je situácia HP krajiny horšia. Čím je plocha väčšia a strany štvorca sú dlhšie tým je stabilizačná politika úspešnejšia.

¹² MEDRANO - B, R.A. a TEIXEIRA, J. R.: *A Kalderian Macroeconomic Index of economic welfare*. Revista HEERA, 2013, s. 10

¹³ URAMOVÁ, M. LACOVÁ, Ž., HRONEC, M.: *Makroekonómia I*. Banská Bystrica : Ekonomická fakulta. Univerzita Mateja Bela. 2010 s. 22

¹⁴ Ibid s. 23

Obrázok 1 - Magický štvoruholník

Zdroj: vlastné spracovanie

G – (Gross Domestic Product – Hrubý Domáci Produkt) – tempo rastu HDP (v %)
 B – (Balance of payments – Platobná Bilancia) – zahraničná ekonomická rovnováha (zodpovedajúca saldu platobnej bilancie)
 P – (Price level – Cenová Hladina) – miera inflácie (v %)
 U – (Unemployment – Nezamestnanosť) – miera nezamestnanosti (v % aktívneho obyvateľstva)

Ďalšími dôležitými cieľmi, ktorými sa zaoberá HP snažiac sa o stabilizáciu ekonomiky, je napríklad spravodlivé rozdelenie dôchodkov alebo vyrovnaný štátny rozpočet. V Nemecku môžeme sledovať rozšírenie počtu cieľov hospodárskej politiky. Okrem štyroch bodov v magickom štvoruholníku sa zameriavajú aj na spravodlivejšie rozdeľovanie dôchodkov v krajine, stabilizované, neznečisťované životné prostredie a spravodlivejšie rozloženie disponibilnej práce. Magický štvoruholník sa rozširuje na sedem uholníkov cieľov hospodárskej politiky.¹⁵

Vďaka viacerým makroekonomickým agregátnym veličinám vieme vyjadriť a merať rôznymi spôsobmi každý ekonomický rast ako výkonnosť ekonomiky za určité obdobie. Základnou makroekonomickou veličinou s ktorou sa často stretávame na meranie výkonnosti ekonomiky je veličina, ktorá sa nazýva hrubý domáci produkt – HDP (GDP) a hrubý národný produkt – HNP (GNP).¹⁶

¹⁵ LISÝ, J. a kol. *Ekonomia*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016. s. 497

¹⁶ LISÝ, J. a kol. *Ekonomia*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016. s. 355

Podľa Jána Lisého „HDP vieme z vecného hľadiska určiť ako množstvo finálnych statkov (investičných a spotrebných statkov) a služieb vyrobených a poskytnutých za určité časové obdobie (zvyčajne za jeden rok) výrobnými faktormi na území danej krajiny, bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť.“¹⁷

Jindřich Soukup HDP zhrnul ako trhovú hodnotu všetkých finálnych statkov a služieb vyprodukovaných v danej ekonomike za dané obdobie.¹⁸

Takisto Ján Lisý tvrdí, že „z hodnotového hľadiska potom HDP predstavuje trhovú hodnotu všetkých finálnych statkov a služieb vyprodukovaných na území danej krajiny a ktoré sa legálne predávajú na trhu. Trhová hodnota produkcie dáva možnosť prepočítať veľký objem rozličných tovarov a služieb vyrobených v modernej ekonomike.“¹⁹ Nedá sa však vystihnúť z vecného hľadiska jednou veličinou. Nemôžeme spočítať televízory, stoličky, paradajky a pozemky. Samostatné vecné časti hrubého domáceho produktu vieme ohodnotiť a keď ich zrátame, získame potrebnú hodnotovú veličinu.²⁰

Hrubý národný produkt predstavuje hodnotu všetkých finálnych statkov a služieb vyrobených národnými výrobnými faktormi v danom období (jeden rok). Pričom nie je dôležité, na území ktorého štátu tieto výrobné faktory pôsobia, čo znamená, že nielen na území danej krajiny ale aj v zahraničí. Ak hovoríme o maďarskej firme, ktorá podniká na území Slovenskej republiky, tak jej zisk sa zarába do hrubého domáceho produktu Slovenskej republiky a súčasne zisk tejto firmy vytvára hrubý národný produkt Maďarska. Finálna produkcia vyrobená na území daného štátu sa nezapočítava do HNP, ale produkcia, ktorá plynie z používania VF vo vlastníctve občanov zo zahraničia.²¹

Môže nastať situácia, keď bude mať HDP vyššiu hodnotu ako HNP čo hovorí o tom, že obyvatelia napríklad Španielska zarobia menej v zahraničí v porovnaní s cudzincami, ktorý zarábajú v Španielskom kráľovstve. Ak vypočítame celkový objem HDP a vydelíme ho počtom obyvateľov danej krajiny, tak získame, aký objem produktu ekonomiky v priemere by dostal každý obyvateľ. Hovoríme o situácii, keď je HDP rozdelené rovnomerne medzi občanmi danej krajiny. Výkonnosť ekonomiky vieme takto

¹⁷ LISÝ, J. a kol. *Ekonomía*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016. s. 355

¹⁸ SOUKUP, J. a kol.: *Makroekonomie*. Management Press. Albatros Media a.s., 2018. s. 21

¹⁹ LISÝ, J. a kol. *Ekonomía*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016. s. 355

²⁰ ibid

²¹ KUČEROVÁ, J. a kol.: *Ekonomika podniku cestovného ruchu*. Banská Bystrica : Dali-BB, 2010, s. 58

vyhodnotiť na základe toho, aký objem produkcie dokáže vyprodukovať ekonomika na jedného obyvateľa danej krajiny.²²

Inflácia v preklade znamená nafukovať, zväčšovať objem. Je to percentuálne zvýšenie cien v danom hospodárstve v danom mesiaci oproti rovnakému mesiacu predošlého roku. Je to oslabenie reálnej hodnoty danej meny.²³ Inflácia je makroekonomický jav, s ktorým sa každý jednotliviec stretáva rovnako ako každá ekonomika. Inflácia môže zapríčiniť napríklad vydávaním prebytočného množstva peňazí, zaostávanie výroby tovarov, zaostávanie za rastom kúpyschopného dopytu a iné faktory.²⁴ V ekonomickej teórii nazývame infláciu ako ekonomický jav, ktorý vymedzujeme ako dlhotrvajúci nárast celkovej cenovej hladiny, alebo zodpovedajúci zníženiu kúpnej sily peňažnej jednotky v čase.²⁵

Platobná bilancia predstavuje dokument v ktorom nájdeme všetky pohyby kapitálu so zahraničím pohyby tovaru služieb. Rozoznávame saldo finančného účtu a saldo vzájomných obchodných vzťahov. Finančné vzťahy so zahraničím nájdeme v salde finančného účtu a saldo vzájomných obchodných vzťahov sa nachádza na salde bežného účtu, ktoré vyjadruje výkonnosť danej ekonomiky zabezpečiť dopyt obyvateľstva. Výsledok medzi saldom bežného účtu a saldom finančného účtu je saldo platobnej bilancie.²⁶

Nezamestnanosť môžeme definovať podľa Eurostatu ako situáciu, keď určitá časť pracovnej sily vo veku od 15 do 74 rokov by chcela pracovať, ale nevie si nájsť prácu. Táto situácia je často spájaná s obdobiami recesie. Celkový počet osôb, ktoré sú nezamestnanými zaznamenávame ako mieru nezamestnanosti. Vieme ju vypočítať ako podiel počtu nezamestnaných vo vzťahu ku ekonomicky aktívnemu obyvateľstvu.²⁷ Miera nezamestnanosti mladých ľudí je podiel počtu všetkých nezamestnaných mladých ľudí (osoby od 15 – 24 rokov) vo vzťahu k celému obyvateľstvu. To znamená nie len

²² LISÝ, J. a kol. *Ekonomía. 1.* vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016. s. 355

²³ JÍLEK, J.: *Finance v globální ekonomice II. Menová a kurzová politika.* Praha : GRADA Publishing, 2013, s. 343

²⁴ TÁNCOŠOVÁ, J. HUDÁKOVÁ, M., ŠVECOVÁ, S.: *Ekonomía* 2.vyd. Bratislava : Wolters Kluwer, 2015, s. 265

²⁵ LISÝ, J. a kol. *Ekonomía. 1.* vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016. s. 355

²⁶ BARÁNIK, M. a HABÁNIK, J. *Základy makroekonomie.* Bratislava : IRIS, 2002, s. 23

²⁷ EUROSTAT. 2020 Eurostat Statistics Explained Začiatocníci: Trh práce – nezamestnanosť In: ec.europa.eu/eurostat [el. zdroj online] 2020 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Beginners:Labour_market_-_unemployment/sk>

aktívnych obyvateľov, ale aj neaktívnych ako sú študenti, ktorí len študujú a nemajú zamestnanie.²⁸

²⁸ EUROSTAT. 2020 Eurostat Statistics Explained Glossary: Youth unemployment In: ec.europa.eu/eurostat [el. zdroj online] 2014 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Youth_unemployment>

2 Ciele a metodika práce

Hlavným cieľom predloženej bakalárskej práce je zadefinovať hospodársku politiku, ekonomické ukazovatele a jednotlivé vlády Slovenskej republiky. Následne pomocou nami zvolenými ekonomickými ukazovateľmi analyzovať hospodársku politiku jednej slovenskej vlády.

Na dosiahnutie primárneho cieľa sme si vytýčili nasledovné čiastkové ciele:

- definovať pojem hospodárska politika,
- definovať ekonomické ukazovatele,
- charakterizovať slovenské vlády,
- analyzovať slovenskú vládu podľa ekonomických ukazovateľov.

Pri vypracovaní bakalárskej práce nám pomohli primárne a sekundárne údaje, ktoré sme získali naštudovaním domácej a zahraničnej literatúry. K procesu naštudovania dát predchádzal zber vhodných a potrebných informácií, ktoré sme následne využili v spracovaní teoretickej a praktickej časti bakalárskej práce. Bakalárska práca obsahuje knižné zdroje, ale hlavne elektronické, ktoré boli voľne dostupné na internete.

Uplatnili sme viaceré metódy a využili publikácie rôzneho charakteru. V práci sme hlavne využívali slovenské zdroje, databázy, publikácie a články, ktoré sa zaoberali danou problematikou.

V prvej kapitole, ktorá sa zaoberá teoretickými aspektami, sme použili hlavne popisnú metódu a vychádzali sme hlavne z publikácií slovenských autorov, ktorí sa zaoberali problematikou hospodárskej politiky. Tiež sme použili publikácie, ktoré sa zaoberali transformáciou ekonomík od roku 1993. V prvej kapitole sme si vybrali niekoľko ekonomických ukazovateľov, ktoré sme definovali, aby sme vedeli v ďalšej kapitole hodnotiť hospodárske politiky slovenských vlád na základe týchto ukazovateľov. Informácie o slovenských vládach od roku 1993, ktoré sú súčasťou tretej kapitoly, sme čerpali z knižných a internetových zdrojov, primárne sme použili údaje zverejnené na internetovej stránke Ekonomického ústavu Slovenskej akadémie vied.

Predmetom skúmania poslednej štvrtej kapitoly, ktorá je ťažiskom bakalárskej práce je analýza jednej slovenskej vlády podľa zadefinovaných ekonomických

ukazovateľov. S využitím metódy analýzy, ktorá v kapitole do veľkej miery prevláda, sme podrobne preskúmali hospodársku politiku slovenskej vlády od roku 2012 do roku 2020 pomocou spomenutých zdrojov. Interpretáciou získaných údajov a následnou dedukciou sme sformulovali potenciálne hospodárskopolitické výzvy slovenskej ekonomiky stojace pred ďalšími vládami Slovenskej republiky v najbližšom období a tiež závery bakalárskej práce.

3 Hospodárske politiky slovenských vlád od roku 1993 až po súčasnosť

Koniec komunistického režimu na Slovensku je bezprostredne prepojený s Nežnou revolúciou z roku 1989. Po roku 1989 sa v Slovenskej republike postupne tvorila demokracia vďaka, ktorej sa prešlo z centrálnej plánovej ekonomiky na trhovú ekonomiku, uplatňovali sa slobodné voľby, dodržiavali sa ľudské práva a občianske slobody.

Táto kapitola je venovaná politickej a ekonomickej situácii v Slovenskej republike po tom ako zanikla Československá federatívna republika a 1. januára 1993 vznikla samostatná Slovenská republika. Slovákom a Slovenkám sa týmto splnila túžba po vlastnom národe. Zo Slovenska sa stala parlamentná demokracia s princípmi del'by moci v krajine. Dôležitosť sa kladla na inštitucionálne oddelenie vlády a prezidenta, na ochranu Ústavy SR Ústavným súdom SR a iné. Aktuálny politickí vedúci museli hľadať svoju identitu ako riadiť krajinu v tomto novom priestore, čo spôsobilo nezhody a rozdielnosť názorov na situáciu.

V tomto období sa tvorila a začala používať Ústava SR, verejnoprávne inštitúcie a médiám boli určené miery nezávislosti, čo vytváralo len spory. Bolo to obdobie značnej politickej nestability, kedy vláda nevedela pretlačiť návrhy v parlamente.²⁹

3.1 Hospodárska politika slovenskej vlády pod vedením Vladimíra Mečiarova v období od roku 1994 do 1998

Po voľbách, ktoré sa konali 30. septembra a 1. októbra 1994 vznikla tretia vláda pod vedením Vladimíra Mečiara, ktorá sa skladala z troch koalíčných strán (HZDS, SNS a ZRS). Táto vláda si v Programovom vyhlásení stanovila, že základným a trvalým cieľom vlády *„je demokratický právny štát, založený na politickej a ekonomickej*

²⁹ ŠTEFANOVIČ, M.: *Zrod Slovenskej štátnosti a zánik Česko-Slovenskej federácie*. Bratislava : Iris, 1999, s. 149

*pluralite, na základných sociálnych istotách, na humanizme a porozumení, národnostnej, etnickej a náboženskej tolerancii. Efektívne fungujúce demokracie sú charakterizované stabilným jednoznačným horizontálnym vymedzením a rešpektovaním kompetencií jednotlivých častí štátnej moci. Vláda podporuje parlamentnú demokraciu, v ktorej výkonná moc vychádza z legislatívnej väčšiny.*³⁰ Postavenie predsedu vlády Vladimíra Mečiara, jeho úsilie o koncentráciu mocenských právomocí vo svojich rukách nezodpovedala s princípom delby moci, verejnej kontrole štátnych činiteľov, ani slobodnému prístupu k informáciám. Ide o základné úlohy štátu, preto môžeme tvrdiť, že konanie vtedajšej vlády nebolo v súlade s Programovým vyhlásením. Obdobie vlády v rokoch 1994 – 1998 sa tiež často nazýva aj obdobím „mečiarizmus“, ktoré sa vyznačuje nezachovávaním štandardov parlamentných demokracií a mnohými politickými prešľapmi porušenia Ústavy a platného právneho poriadku.³¹

V roku 1991 bola podpísaná Európska dohoda o pridružení Československej republiky k Európskemu spoločenstvu čo predstavovalo záujem vtedajšieho Československa začať integračný proces stať sa plnohodnotným členom Európskej únie okolo roku 2000 spolu s ďalšími ôsmymi európskymi krajinami (Českou republikou, Maďarskom, Poľskom, Estónskom, Litvou, Lotyšskom, Maltou a Cyprusom). V roku 1997 bola schválená koncepcia rozšírenia Európskej únie, ale Slovenská republika nesplnila požadované tzv. kodanské kritéria na vstup do Európskej únie. Slovenská republika preto nebola pozvaná do spoločných rokovaní na vstup do Európskej únie a proces integrácie sa pozastavil. Okrem odmietnutia na vstup do EÚ Slovensku sa nepodarilo v tomto období vstúpiť ani do NATO ani do OECD. Okrem technických a ekonomických podmienok je dôležité, aby krajina fungovala podľa demokratických princípov.³²

³⁰ VLÁDA SR. 1994 Programové vyhlásenie vlády SR In: archiv.vlada.gov.sk [el. zdroj online] 1994 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<https://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/1164/5-rozvoj-demokracie-politickeho-systemu-a-prava.html>>

³¹ LEŠKO, M.: *Mečiar a mečiarizmus – politik bez škrupúl, politika bez zábran*. Bratislava : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1996, s. 145

³² REPRESENTATION OF SLOVAK REPUBLIC IN EU. Slovensko v EÚ In: ec.europa.eu [el. zdroj online] [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://slovakia.representation.ec.europa.eu/o-nas/slovensko-v-eu_sk>

3.2 Hospodárska politika slovenskej vlády pod vedením Mikuláša Dzurindu v období od roku 1998 do 2006

Môžeme tvrdiť, že rok 1998 bol pre Slovensko prelomovým, pretože po parlamentných voľbách, ktoré sa na Slovensku uskutočnili 25. a 26. septembra 1998 sa zmenila vláda. Po troch vládach Vladimíra Mečiara, ktoré trvali spolu osem rokov vznikla vláda pod vedením Mikuláša Dzurindu. Legislatívna a hospodárskopolitická aktivita vlády a parlamentu sa plne sústredila na prípravu Slovenska na vstup do EÚ.

V roku 2001 v súčinnosti s prijímaním legislatívy EÚ pokračovali inštitucionálne a štruktúrne reformy, ktoré posilnili trhový charakter slovenskej ekonomiky a zvýšili dôveru v jej schopnosť vyrovnat' sa s existujúcimi problémami. Prejavilo sa to aj v zlepšujúcom sa hodnotení Slovenska medzinárodnými ratingovými agentúrami.³³

Slovenská republika podala dňa 25. februára 1994 prihlášku stať sa členom OECD a 8. júna 1994 Rada OECD schválila zahájenie rokovaní so Slovenskou republikou.³⁴ Následne SR podpísala Dohovor o založení Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj a tým sa 14. decembra 2000 stala členom OECD.³⁵

Vytvorenie druhého stupňa samosprávy spolu s posilnením právomocí samospráv je významným krokom k posilneniu demokratických princípov v spoločnosti a k decentralizácii politickej moci a verejných financií. Opatrenia na ozdravenie finančného sektora sa v roku 2001 dostali do záverečnej etapy. Ukončila sa privatizácia viacerých bánk ako aj Slovenskej poisťovne.³⁶

V roku 2002 najväčšou snahou vlády a parlamentu bolo splnenie všetkých nevyhnutných podmienok nato, aby sa Slovenská republika stala členom Európskej únie a takisto bola pozvaná stať sa členom NATO. V obidvoch prípadoch sa to slovenskej vláde pod vedením Mikuláša Dzurindu podarilo.³⁷

³³ OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2001*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2001, s. 42

³⁴ OECD. Slovak republic and the OECD. In: [oecd.org/slovakia](https://www.oecd.org/slovakia/slovak-republic-and-oecd.htm) [el. zdroj online] [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<https://www.oecd.org/slovakia/slovak-republic-and-oecd.htm>>

³⁵ MHVSR. 2016 Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj – OECD. In: [mhvsr.sk](https://www.mhvsr.sk) [el. zdroj online] 2016 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<https://www.mhvsr.sk/obchod/multilateralne-obchodne-vztahy/oecd/organizacia-pre-hospodarsku-spolupracu-a-rozvoj-oecd>>

³⁶ OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2001*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2001, s. 43

³⁷ OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2002*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2002, s. 39

Vieme s istotou povedať, že v roku 2003 slovenská vláda pod vedením Mikuláša Dzurindu začala s veľkým množstvom opatrení a reforiem na ozdravenie slovenskej ekonomiky, ktoré boli veľmi potrebné. Reformy sa uskutočňovali, aby sa posilnili trhové princípy v ekonomike, zastavil sa rast dlhov vo verejnom sektore, aktivizovali sa ekonomické subjekty a zvýraznila sa individuálna zodpovednosť jednotlivcov.³⁸ Negatívny vplyv týchto reforiem na životnú úroveň obyvateľov Slovenska, slabá komunikácia potreby reforiem a nedostatočná príprava obyvateľstva na plánované reformy spôsobili, že aj obyvateľstvo ich vnímalo negatívne a nestotožňovalo sa s nimi.³⁹

Hospodárskopolitické reformy, ktoré boli najobsiahlejšie a vykonané v tomto období boli jednoznačne zmeny v daňovom systéme. Od začiatku roka 2004 bola zavedená 19 % rovná daň z príjmov fyzických aj právnických osôb. Hospodárskopolitické reformy boli najmä zamerané na ukončenie dôchodkovej reformy, prijatie legislatívy na reformu zdravotníctva, pokračovanie v decentralizácii verejnej správy a rovnako aj v celkovej reforme verejných financií. Po zákone o sociálnom poistení a zákone o starobnom dôchodkovom sporení bol v roku 2004 schválený zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení (III. pilier dôchodkového zabezpečenia). Vláda sa zaoberala aj uskutočňovaním projektov so zapojením súkromného sektora do budovania infraštruktúry alebo iných investícií vo verejnom záujme. Začali sa pripravovať dva projekty a to výstavba diaľničného úseku medzi Žilinou a Martinom a projekt elektronického výberu diaľničného mýta.⁴⁰

Ako sme už spomenuli vyššie, Slovensko v roku 1997 nebolo pozvané na vstup do NATO narozdiel od Českej republiky, Maďarska a Poľska, ktoré pozvané boli a stali sa členmi NATO v roku 1999. Slovensko koncom roka 1999 vytvorilo plán potrebný na dosiahnutie zlučiteľnosti s NATO. Takisto Slovensko jasne komunikovalo, že je pripravené prijať všetky politické a vojenské záväzky, ktoré vychádzajú z Washingtonskej dohody a Štúdie o rozšírení NATO. Ďalej v marci 2003 Slovensko poslalo do Aliancie potvrdzujúci záujem o vstup do NATO a dňa 29. 3. 2004 sa Slovenská republika stala členom NATO.⁴¹

³⁸ OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2003*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2003, s. 58

³⁹ ibid s. 59

⁴⁰ OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2004*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2003, s. 64

⁴¹ MOSR. 2004 Vstup do NATO. In: mosr.sk [el. zdroj online] 2004 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<https://www.mosr.sk/vstup-do-nato/?mnu=288>>

Na začiatku tejto vlády vrcholil proces prijímania európskej legislatívy. Veľké množstvo legislatívnych aktov v slovenskej legislatíve sa snažil o privlastnenie technických a ekonomických štandardov EÚ, príp. medzinárodných štandardov. Prístupová zmluva Slovenskej republiky s EÚ bola podpísaná 16. apríla 2003 a 1. júla 2003 ju schválilo aj plénum NR SR. Slovensko podobne ako ostatné kandidátske krajiny po ukončení rokovaní o vstupe do EÚ vyhlásilo 16. – 17. mája 2003 referendum, v ktorom mali občania možnosť vyjadriť sa priamo k otázke vstupu do Európskej únie. V tomto referende sa väčšina oprávnených voličov vyjadrila svoj súhlas so vstupom krajiny do Európskej únie. Po úspešnej ratifikácii Prístupovej zmluvy sa Slovenská republika stala od 1. mája 2004 členom Európskej únie.⁴²

V nadväznosti na vstup Slovenska do EÚ bol prijatý ústavný zákon o spolupráci NR SR a vlády SR v záležitostiach EÚ. Zakotvil princíp obmedzeného mandátu členov vlády na rokovaníach EÚ – stanoviská SR k právne záväzným aktom a iným aktom, o ktorých budú rokovať zástupcovia členských štátov EÚ. Okrem toho sa v roku 2005 prijal aj Národný plán zavedenia eura v SR.⁴³

3.3 Hospodárska politika slovenskej vlády pod vedením Róberta Fica v období od roku 2006 do roku 2010

Predčasné júnové parlamentné voľby v roku 2006 a následná zmena vlády boli najpodstatnejšími udalosťami toho roku. Táto zmena výrazne ovplyvnila činnosť, legislatívnu aktivitu orgánov štátnej moci i celkové smerovanie hospodárskej politiky na Slovensku. Vytváranie novej vlády pod vedením premiéra Roberta Fica viedlo k zmenám v politike vlády, ktorej zábery boli formulované v Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky: *V ekonomickej oblasti Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky podporuje skĺbenie hospodárskeho rastu a ekonomickej výkonnosti s rastom zamestnanosti, sociálnej súdržnosti a zvyšovaním kvality života pre všetkých. Musí to byť*

⁴² SLOVENSKO. 2013 Európska únia. In: slovensko.sk [el. zdroj online] 2013 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_europska-unia1/>

⁴³ NBS. Harmonogram zavedenia eura v SR. In: nbs.sk [el. zdroj online] [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<https://www.nbs.sk/sk/o-narodnej-banke/nbs-v-eurosysteme/euro-na-slovensku/zavedenie-eura-v-sr/harmonogram-zavedenia-eura-v-sr>>

*hospodársky rast postavený na vyššej kvalite, vzdelanosti a inovatívnosti, ktorý bude slúžiť záujmom ľudí. Cieľom vlády Slovenskej republiky je uskutočnenie práva na ľudskú dôstojnosť v každodennom živote vo všetkých jej základných prejavoch, ekonomický rozmer nevynímajúc. Vláda Slovenskej republiky všestranne podporí reálne smerovanie Slovenskej republiky k naplneniu jej charakteristiky ako sociálneho štátu. Dokument vyjadruje odklon od liberálnej hospodárskej politiky k aktívnejšej úlohe štátu.*⁴⁴

Výrazná legislatívna aktivita smerovala v roku 2006 hlavne do sociálnej sféry. Sociálnej politiky sa dotklo najmä schválenie rozsiahlej novely zákona o sociálnom poistení (novela č. 310/2006 Z. z.), ktorá menila zákon o sociálnom poistení č. 461/2003 Z. z., ako aj iné zákony. Legislatívna zmena bola nesmerovaná hlavne na zvýšenie dôchodkov pre dôchodcov, ktorých negatívne ovplyvnila výmera dôchodku od roku 1988 až do roku 2003 pred odštartovaním dôchodkovej reformy. Infraštruktúra, regionálna dostupnosť, inovácie, informatizácia, znalostná ekonomika, ľudské zdroje a vzdelávanie boli zaradené medzi hlavné priority NRSR.⁴⁵ Zákon o dani z pridanej hodnoty (DPH) bol takisto pozmenený. Bola implementovaná zamestnanecká prémie, ktorá je založená na princípe negatívnej dane. Vďaka tejto prémii nízkopříjmové skupiny nielenže nemuseli platiť žiadnu daň, ale navyše sa im čistý príjem zvýšil priamou platbou od štátu. Priemerná suma zamestnaneckej prémie sa odhadovala na 120 Sk mesačne. V roku 2007 Národná rada SR schválila 143 návrhov zákonov. Jedným z najrozsiahlejších legislatívnych opatrení bola novela Zákonníka práce, ktorá mala viac ako 150 novelizačných bodov. Najvýznamnejšie odlišnosti je vidieť hlavne v paragrafoch o pracovnej pohotovosti a reťazenia pracovných pomerov na dobu určitú.

Podľa novelizovaného školského zákona začalo byť štátom zadané 70 % obsahu učiva, zvyšné učivo bolo zvolené školou. Zníženie povinných hodín, umožnenie individuálneho vzdelávania žiakov doma rodičmi, redukcia maximálneho počtu žiakov v triedach a obmedzenia počtu žiakov v 8 – ročných gymnáziách boli jedny z novelizácií v školskom zákone. Na verejných a štátnych vysokých školách sa začalo požadovať školné od študentov v externej forme štúdia a zákon ponechával bezplatné štúdium na jednej vysokej škole v štandardnej dĺžke štúdia.⁴⁶

⁴⁴ ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. In: vlada.gov.sk [el. zdroj online] [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<https://www.vlada.gov.sk/vlada-sr-od-04-07-2006-do-08-07-2010/>>

⁴⁵ OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2006*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2007, s. 60

Na konci roka 2008 v nadväznosti na globálnu finančnú krízu slovenská vláda schválila balík opatrení na prekonanie následkov tejto krízy. Protikrizové opatrenia sa zamerali hlavne na zlepšenia čerpania fondov EÚ, podporu inovácií a znižovania energetickej náročnosti.⁴⁷

Konvergenčný program Slovenska 2006 – 2010 bol po úpravách schválený aj novou vládou. Tento program predstavoval hlavne vývoj ekonomiky v nadväznosti so vstupom Slovenskej republiky do hospodárskej a menovej únie.⁴⁸ Takisto sa prijal tzv. generálny zákon, zákon o zavedení meny euro v Slovenskej republike. Prijatím tohto zákona sa pripravili podmienky pre vstup Slovenska do eurozóny. Schválenie eura ako novej meny od 1. 1. 2009 vyvolalo strach z rastu cien, preto sa prijalo niekoľko legislatívnych opatrení. Jedným z nich bola novela zákona o cenách. Novela poskytla v postupnom prechode na euro napríklad rozšírenie možností štátu regulovať ceny tovarov a služieb. Rovnako sa zriadil nový poradný orgán vlády – Cenová rada SR, ktorej úlohou je sledovať vývoj cien a navrhovať opatrenia proti neodôvodnenému nárastu cien v súvislosti so zavedením novej meny.⁴⁹

3.4 Hospodárska politika slovenskej vlády pod vedením Ivety Radičovej v období od roku 2010 do roku 2011

Rok 2010 sa vyznačuje parlamentnými voľbami a kreovaním novej vlády. Ľavicovo orientovaná vláda Roberta Fica bola nahradená stredopravou koalíciou Ivety Radičovej. V programovom vyhlásení novovzniknutej vlády nájdeme záujem predovšetkým o zdravé a udržateľné financie, zlepšenie podnikateľského prostredia (zmeny Zákonníka práce a daňového a odvodového zaťaženia niektorých skupín podnikateľov), riešenie nových sociálnych rizík, odstránenie bariér rastu zamestnanosti,

⁴⁶ OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2007*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2008, s. 71

⁴⁷ OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2008*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2009, s. 77

⁴⁸ NBS. Harmonogram zavedenia eura v SR. In: nbs.sk [el. zdroj online] [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<https://www.nbs.sk/sk/o-narodnej-banke/nbs-v-eurosysteme/euro-na-slovensku/zavedenie-eura-v-sr/harmonogram-zavedenia-eura-v-sr>>

⁴⁹ OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2006*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2007, s. 62

zlepšenie vymáhateľnosti práva, boj proti korupcií (zmeny v justícií), podpora vzdelávania, vedy a výskumu. V druhej polovici roka bolo treba, aby vláda odpovedala na predchádzajúce udalosti – povodne, pôžička Grécku, rozpočtové hospodárenie štátu. Nepriaznivý vývoj verejných financií prinútil novú vládu prijať v roku 2010 niekoľko úsporných opatrení (nepredĺženie zmluvy na výstavbu a prevádzkovanie dielnice D1 a odmietnutie poskytnúť finančnú výpomoc zadĺženému Grécku.⁵⁰

Vláda Slovenskej republiky sa v apríli 2011 v dokumente Program stability Slovenskej republiky na roky 2011 až 2014, ktorý definuje strednodobé hospodárskopolitické priority, zaviazala prijať v nasledujúcich 12 mesiacoch tieto opatrenia: reforma dôchodkového systému, zákon o rozpočtovej zodpovednosti, reforma daňovo – odvodového systému, reforma Zákonníka práce, zníženie administratívnej záťaže podnikateľského prostredia a opatrenia proti korupcii a zvýšenie transparenstnosti vo verejných financiách a súdnictve. Z dôvodu predčasného pádu vlády v októbri 2011 sa tieto politické priority podarilo realizovať len čiastočne.⁵¹

3.5 Hospodárska politika slovenskej vlády pod vedením Róberta Fica a Petra Pellegriniho v období od roku 2012 do roku 2020

Po páde vlády v októbri 2011 a vyhlásením predčasných volieb na marec 2012, nová vláda Róberta Fica vznikla na jar 2012. V dokumente Národný program reforiem SR, ktorý je deklarovaný ako hlavné strategické východisko vlády SR v oblasti ekonomického rozvoja a štrukturálnych politík, sa formulujú bezprostredné hospodárskopolitické ciele, ktorými sú udržateľný rast hospodárstva, rast zamestnanosti a kvality života.⁵²

⁵⁰ MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2010 a výhľad do roku 2012*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2011, s. 133

⁵¹ MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2011 a výhľad do roku 2013*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2012, s. 14

⁵² MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2012 a výhľad do roku 2014*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2013, s. 102

Medzi najdôležitejšie úlohy vláda zaradila konsolidáciu verejných financií (prostredníctvom projektu Hodnota za peniaze) v dôchodkovej politike vlády a v daňovej oblasti (najmä novela zákona o dani z príjmov, osobitný odvod, zvyšovanie a zavádzanie nových správnych poplatkov zlepšenie výberu DPH, posilnenie kapacít daňovej správy a prepojenie zdaňovania nehnuteľností s trhovou hodnotou majetku), oblasť trhu práce (najmä nezamestnanosť mladých ľudí a regionálne disparity), podporu hospodárskeho rastu a cenovej stability, rozvoji dopravnej infraštruktúry, zvýšenie vymožitelnosti práva, systematickú likvidáciu korupcie na všetkých stupňoch spoločnosti, budovanie kapacít zariadení starostlivosti o deti do troch rokov a integrácia ľudí z marginalizovaných rómskych komunít.

Nový parlament už v prvom roku svojho funkčného obdobia schválil množstvo legislatívnych zmien napr. koniec tzv. rovnej dane fyzických osôb, čo bol symbol ekonomických reforiem predchádzajúcej dekády. Tiež aj sadzba dane z príjmu sa znížila z 23 % na 22 %.⁵³ Významnou zmenou prešiel už druhýkrát v krátkom období Zákonník práce, ktorý bol v roku 2011 novelizovaný vládou I. Radičovej smerom k vyššej flexibilitě trhu práce a v roku 2012 opätovne zmenený novu vládou s cieľom posilniť práva zamestnancov. V súvislosti so snahou robiť verejnú správu modernejšou sa pokračovalo v reformnom programe ESO (efektívna, spoľahlivá a otvorená štátna správa).

Väčšina nových opatrení tejto vlády je pretavením európskej legislatívy a snaha o implementáciu hospodárskej politiky EÚ. Avšak implementovali sa aj domáce opatrenia ako bezplatné cestovanie vlakmi pre vybrané skupiny obyvateľstva, zvýšenie minimálnej mzdy, mzdový limit pri dohodách o brigádnickej práci alebo novela zákona o vodách.

Väčšina odporúčaní Európskej komisie dlhodobo upozorňuje na niekoľko slabín z oblasti verejného sektora a služieb, ako sú: nedostatočná efektívnosť a kvalita verejnej správy a systému súdnictva, nedostatočný boj proti korupcii, obmedzené kapacity a neefektívnosť daňovej správy, ako aj jej neefektívnosť (vyjadrená nízkym výberom daní) a verejné obstarávanie. Nedostatky pretrvávajú v národnom systéme výskumu a inovácií (kvalita a relevantnosť vedeckej základne a slabá podpora spolupráce medzi akademickou obcou a podnikmi).⁵⁴

⁵³ Ibid s. 106

⁵⁴ MINISTERSTVO FINANCIÍ SR: *Program stability Slovenskej republiky na roky 2015 až 2018*. In: ec.europa.eu [el. zdroj online] 2015 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/sp2015_slovakia_sk_0.pdf>

Záujem tejto vlády bol zameraný aj na zvýšenie inovačnej vykonnosti pomocou tzv. Priemyslu 4.0 a takisto zvýšiť kapitálovú vybavenosť stredných podnikov prostredníctvom eurofondov, resp. v spolupráci s bankovou sférou.

Oblasti sociálnej politiky boli implementované napr. tieto zmeny: zavedenie novej odvodovej úľavy, ktorá sa týka zamestnávania predtým dlhodobo nezamestnaných občanov; zavedenie automatického zániku dobrovoľného poistenia, zmäkčili sa podmienky, pri ktorých má zamestnanec nárok na nemocenskú dávku; zmenila sa definícia SZČO a upravil sa výpočet vymeriavacieho základu, čo v jednoduchosti znamená nárast tak minimálnej, ako aj maximálnej sumy poistného, ktoré sú SZČO povinné platiť.⁵⁵

Niektoré reformy boli prijaté v rámci tzv. sociálneho balíčka. Sociálny balíček predstavený v roku 2015 obsahoval napr. rozšírenie kapacít materských alebo základných škôl, príspevok na zatepľovanie alebo na ekologické zdroje energie pre domácnosti; podpora zaostávajúcich regiónov, obnova spoločných priestorov štátnych nemocníc alebo z podnikateľského prostredia: napr. lacný bankový účet pre každého, fakturácia bez DPH medzi dodávateľmi v stavebníctve. Súčasťou sociálneho balíčka bolo aj zvýšenie minimálnej mzdy, zníženie DPH na základné potraviny; zvýšenie materskej dávky zo 65 % na 70 % príjmu; zvýšenie príspevku na starostlivosť o dieťa do troch rokov z 230 eur na 280 eur mesačne, príspevok na školy v prírode a lyžiarske kurzy; pobyty pre sociálne slabšie rodiny v štátnych zariadeniach zadarmo a zníženie doplatku na lieky pre deti a dôchodcov.⁵⁶

Hospodárskopolitické procesy na Slovensku v roku 2018 boli ovplyvnené aj spoločenskými a politickými naladením, ktoré vyústilo do čiastočnej rekonštrukcie vlády (premiérom sa stal Peter Pellegrini, ďalej nastali zmeny na postoch ministerstva kultúry, spravodlivosti, zdravotníctva a vnútra), čo však nemalo vplyv na zmenu charakteru hospodárskej politiky pretože programové vyhlásenie vlády ostalo bez zmien.⁵⁷

V 2018 vláda SR predstavila ďalší, rozsiahly balíček sociálnych opatrení a to bezplatné obedy pre žiakov, pokles daní z príjmu pre rodičov s deťmi do šesť rokov

⁵⁵ MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2013 a výhľad do roku 2015*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2014, s. 108

⁵⁶ MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2014 a výhľad do roku 2016*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2015, s. 105

⁵⁷ MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2018 a výhľad do roku 2020*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2019, s. 93

(zdvojnásobenie aktuálneho daňového bonusu), osobitný 2,5 % odvod pre obchodné reťazce, zvýšenie minimálnej mzdy, rast tarifných miezd zamestnancov štátnej a verejnej správy, zavedenie novej 8 – percentnej dane na neživotné poistenie, pokles štátnej prémie na stavebné sporenie, podpora cestovného ruchu (dovolenkové šeky, pokles DPH na ubytovanie z 20 na 10 percent). V Zákonníku práce v roku 2018 nastalo niekoľko zmien: zvýšil sa príplatok zamestnancom pri práci v noci, vo sviatky a cez víkendy; oslobodenie 13. a 14. platov od odvodov a daní.⁵⁸

Prijaté hospodárskopolitické a legislatívne opatrenia v roku 2019 boli silno ovplyvnené končiacim volebným obdobím a nadchádzajúcimi parlamentnými voľbami vo februári 2020. Značná pozornosť sa venovala sociálnej oblasti. Prijal sa tzv. „Ústavný zákon o dôchodkovom strope“. Týmto zákonom sa dôchodkový vek na Slovensku sa ústavne „zastropoval“ na 64 rokov. Ženy pôjdu do dôchodku skôr v závislosti od počtu detí. Taktiež sa zvýšil vianočný príspevok. Zvýšila sa horná hranica nároku na jeho výplatu (nárok má 1,3 mil. poberateľov dôchodcovských dávok). Takisto sa schválil 13. dôchodok v zrýchlenom legislatívnom konaní v marci 2020, tesne pred konaním parlamentných volieb.⁵⁹

3.6 Hospodárska politika slovenskej vlády pod vedením Igora Matoviča a Eduarda Hegera v období od roku 2020 po súčasnosť

Rok 2020 bol charakteristický dvomi dôležitými udalosťami, ktoré sú špecifické svojím neekonomickým charakterom.

Prvou, očakávanou politickou udalosťou boli parlamentné voľby, z ktorých vzišla nová stredopravá vláda pod vedením Igora Matoviča. Ten na konci marca 2021 v dôsledku koalície krízy odstúpil zo svojej funkcie a od 1. apríla 2021 ho na jeho kresle nahradil bývalý minister financií Eduard Heger.⁶⁰

⁵⁸ ibid, s. 94

⁵⁹ FRANK, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2019*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2020, s. 101

⁶⁰ ÚRAD VLÁDY SR.: *Členovia vlády*. In: vlada.gov.sk [el. zdroj online] 2021 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<https://www.vlada.gov.sk/clenovia-vlady/>>

Nová vláda v pandemickom roku predstavila celkom rozmerné a veľkodušné Programové vyhlásenie vlády, kde zahrnula ako svoje primárne ciele boj proti korupcii, posilňovanie transparentnosti verejného sektora a celého inštitucionálneho rámca fungovania štátu, výkonu spravodlivosti a právneho štátu, budovanie štátneho nájomného bývania, unitárny systém zdravotného poistenia, výrazné zvýšenie výdavkov na zdravotníctvo, reformu všetkých pilierov dôchodkového systému, v oblasti verejných financií vyrovnané hospodárenie do roku 2024, možný návrat k rovnej dani, zavedenie bezplatnej dopravy vo vlakoch, v regionálnych autobusoch a mestskej hromadnej doprave pre deti, študentov a dôchodcov.⁶¹

Druhou, neočakávanou udalosťou nielen v slovenskom ale aj svetovom hospodárstve bola pandémia ochorenia COVID – 19. Táto pandémia vyvolala potrebu zavádzania silno reštrikčných opatrení, ktoré sa bezprostredne alebo nepriamo sa dotkli každého v slovenskom hospodárstve. Už v prvej polovici marca 2020 boli prijaté niektoré preventívne opatrenia (napr. zákaz návštev zdravotníckych zariadení a domovov sociálnych služieb). Dochádzalo k zatvoreniu škôl, zavedeniu hraničných kontrol a povinnej 14 – dennej karantény po návrate zo zahraničia a prerušeniu medzinárodnej osobnej dopravy, zavádzalo sa testovanie, najmä v rizikových skupinách DSS a MRK, zakázali sa športové, kultúrne aj verejné podujatia. Zakázaný bol maloobchodný predaj a služby vo všetkých prevádzkach okrem predajní potravín, lekární a drogérií.⁶² Do povedomia sa začali dostávať aktéri, ktorí v predpandemickom období neboli v popredí: Pandemická komisia vlády SR, ústredný krízový štáb, Úrad pre verejné zdravie SR, permanentný krízový štáb, Národné centrum zdravotníckych informácií. Od začiatku pandémie pri implementácii hospodárskych zmien nebolo podstaté sledovať len finančnú stránku a dopad na verejné financie, ale rovnako začalo byť podstatné sledovať aj zdravotnícke otázky, napríklad počet hospitalizovaných, počet obetí pandémie, rýchlosť a rozsah testovania alebo vakcinácie. Vo vnímaní hospodárskych politík sme mohli sledovať posun k posilňovaniu aktívnej a regulačnej úlohy štátu a k limitovaniu časti ekonomických slobôd domácností a ekonomických subjektov. Veľká časť verejného

⁶¹ ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2020-2024* In: vlada.gov.sk [el. zdroj online] 2021 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://www.vlada.gov.sk/share/uvsr/pvvsr_2020-2024.pdf>

⁶² ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SR: *Opatrenia Ústredného krízového štábu SR v súvislosti s ochorením COVID-19*. [el. zdroj online] 2021 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://www.uvzs.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=4090:opatrenia-ustredneho-krizoveho-tabu-sr-vnsuvistosti-snochorenim-covid-19&catid=250:koronavirus-2019-ncov&Itemid=153>

sektora ako zdravotníctvo, školstvo a najmä služieb sa dostala do nepoznaných a kvalitatívne nových situácií.⁶³

Európska komisia s cieľom reagovať na ekonomické dopady pandémie prijala stimulačný Plán obnovy a odolnosti s rozpočtom 1,8 bilióna eur (vo forme návratnej a nenávratnej finančnej pomoci pre členské štáty EÚ). Viac ako 50 % prostriedkov je určených na výskum a inovácie, spravodlivú klimatickú a digitálnu transformáciu a posilnenie pripravenosti, obnovy a odolnosti (zdravotníctvo). Ústrednou otázkou nasledujúceho obdobia, okrem zvládnutia pandemickej krízy je využitie potenciálu krízy na modernizáciu EÚ. Rozhodujúcim bude dôveryhodne previazať ciele EÚ s národným plánom obnovy a s nástrojmi, ktoré bude SR využívať z Plánu obnovy a odolnosti.⁶⁴

Rok 2022 priniesol so sebou ďalšiu neočakávanú výzvu pre vládu SR, ktorá bezprostredne ovplyvňuje a môžeme očakávať, že ešte bude ovplyvňovať ďalšie prijímanie hospodárskopolitických opatrení na Slovensku. Inváziou armády Ruskej federácie na území Ukrajiny sa 24. februára 2022 začala ruskoukrajinská vojna v dôsledku ktorej Slovensko a celý svet čelí utečeneckým, humanitárnym, ekonomickým a politickým výzvam.

⁶³ FRANK, K. a MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2020*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2021, s. 133

⁶⁴ MZV SR (2021): *Zahraničná a európska politika Slovenskej republiky v roku 2021. Slovensko a svet v čase pandémie*. Bratislava: MZV SR. Dostupné na: <<https://www.mzv.sk/documents/10182/4238286/2021-Zahrani%C4%8Dna-a-europska-politika-SR-v-roku-2021.pdf>> s.13-14

4 Analýza hospodárskej politiky slovenskej vlády pod vedením Róberta Fica a Petra Pellegriniho v období od roku 2012 do roku 2020 podľa zadefinovaných ekonomických ukazovateľov

V tejto nasledujúcej kapitole sa budeme zaoberať štyrmi ekonomickými ukazovateľmi, ktoré sme si zadefinovali v prvej kapitole, to znamená rastom hrubého domáceho produktu, infláciou, nezamestnanosťou a saldom platobnej bilancie. Tieto ekonomické ukazovatele využijeme pri analýze vybranej slovenskej vlády. Vzhľadom k tomu, že obdobie 2012 – 2020 je relatívne dlhé, aktuálne, existujú k nemu ľahko dostupné dáta, rozhodli sme sa ho použiť na účely tejto analýzy hospodárskej politiky práve toto obdobie. Ako sme už v predchádzajúcej kapitole spomenuli od roku 2012 do roku 2020, dve volené obdobia za sebou, zložil vládu líder Smeru – SD Róbert Fico a po jeho demisii ho 22. marca 2018 v premiérskej stoličke nahradil Peter Pellegrini do konca februára 2020.

4.1 Vývoj rastu hrubého domáceho produktu na Slovensku v období od roku 2012 do roku 2020

Ekonomický rast HDP v európskych ekonomikách a platí to aj pre Slovensko nebol taký výrazný ako v predchádzajúcich rokoch 2011 a 2010, ale aspoň sa nedostal do záporných čísiel v roku 2012. Zostal pri hodnote 1,9 % reálneho HDP.⁶⁵ Rovnako rok 2013 je považovaný za rok, kedy európske ekonomiky prechádzali tzv. dnom krízy a Slovensko nebolo výnimkou. Miera poklesu reálneho HDP sa dostala na úroveň 0,7 %.

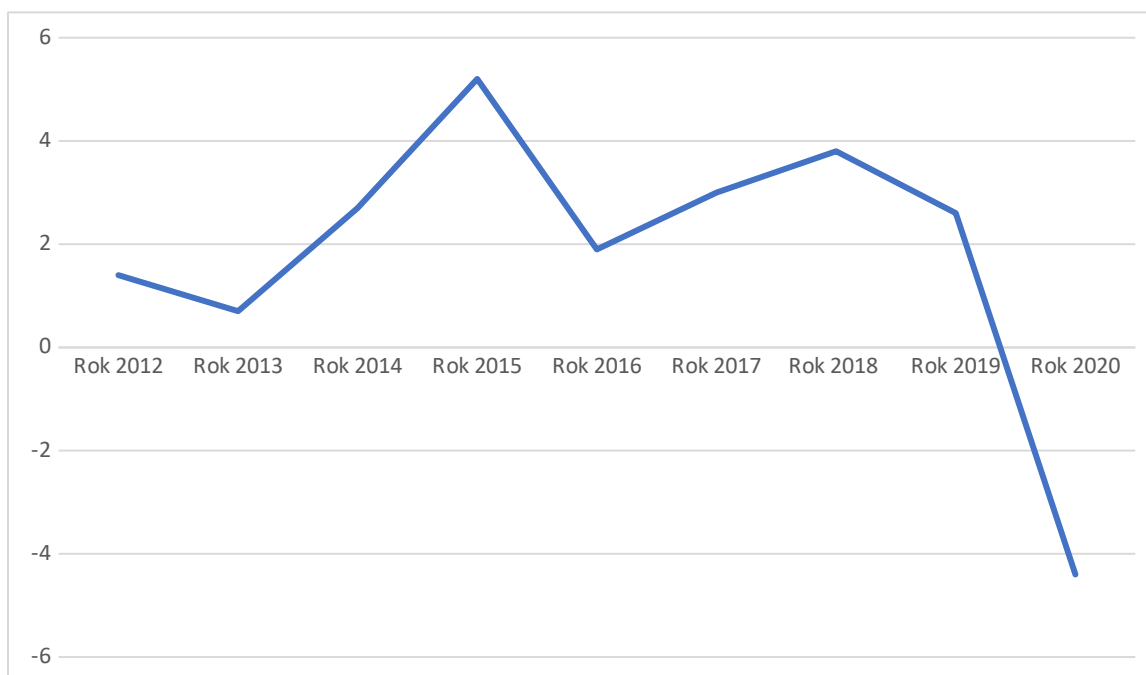
Po dvoch rokoch poklesu slovenskej ekonomiky v roku 2014 zaznamenávame nárast a zrýchlenie rastu o 2,4 % medziročnej zmeny reálneho HDP.⁶⁶ Rovnaká situácia nastala aj v roku 2015 vďaka poklesu cien energetických surovín na svetových trhoch, nárastu zamestnanosti, intenzívneho čerpania eurofondov a vysokého domáceho dopytu.

⁶⁵ MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2012 a výhľad do roku 2014*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2013, s. 9

⁶⁶ *ibid*, s. 6

V tomto období sa znížil rozdiel medzi tempom rastu ekonomiky EÚ a ekonomiky Slovenska, ale vo vnútri slovenskej ekonomiky poznať čoraz výraznejšie ekonomické rozdiely medzi jednotlivými slovenskými regiónmi.⁶⁷ Od roku 2016 a vrátane tohto roku môžeme pozorovať pokles rastu ekonomiky na Slovensku, ktorý je cyklický a mierny a súvisí so štandardnými zmenami v ekonomike.

Rok 2020 bol ovplyvnený krízou koronavírusu s čím je nevyhnutne spojená aj ekonomická depresia v slovenskom hospodárstve.⁶⁸ Miera poklesu reálneho HDP bola – 4,8 %. Pripomína ekonomickú depresiu z roku 2009, ktorá vtedy dosiahla úroveň 5,5 %. Rozdiel je v tom, že ekonomická depresia v roku 2009 bola spôsobená šokom na svetových trhoch. Práve ekonomická depresia z roku 2020 bola zapríčinená mimoekonomických pôvodom – ochrana pred nakazením eliminovala činnosť ekonomiky a aj pracovnej sily na Slovensku.⁶⁹

Graf 1 – Vývoj rastu HDP na Slovensku od roku 2012 do roku 2020

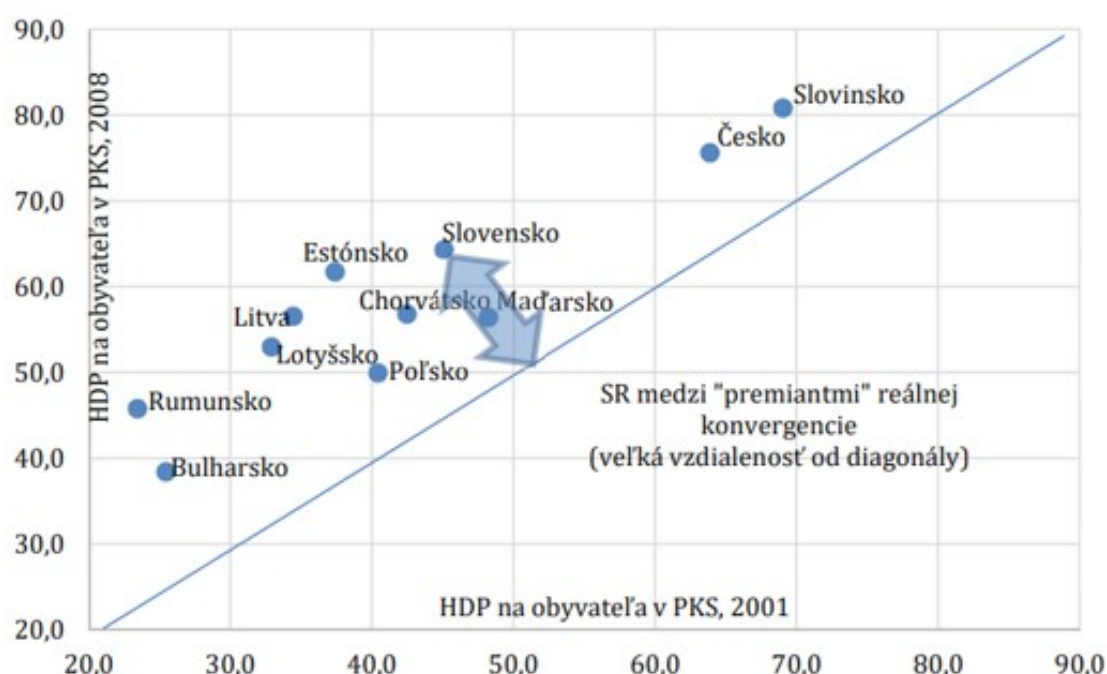
Zdroj: Národná banka Slovenska 2020, vlastné spracovanie

⁶⁷ MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2015 a výhľad do roku 2017*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2016, s. 5

⁶⁸ EUROSTAT. 2020 Národné účty a HDP In: ec.europa.eu/eurostat [el. zdroj online] 2020 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: < https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:N%C3%A1rodn%C3%A9_%C3%BA%C4%8Dty_a_HDP&oldid=496766 >

⁶⁹ FRANK, K. a MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2020*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2021, s. 6-7

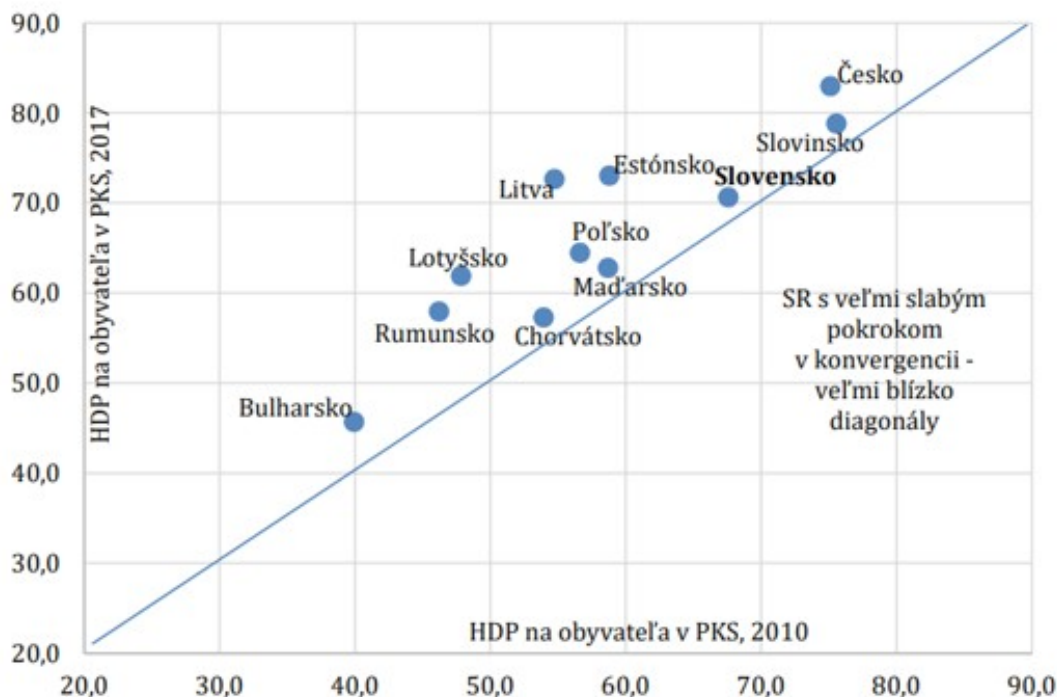
Snaha slovenskej ekonomiky dostať sa na úroveň ostatných najvyspelejších európskych ekonomík tu bola a stále je. Najviac sa to slovenskej ekonomike darilo odkedy sa pretransformovala na trhovú ekonomiku až do roku 2008 kedy bol rast HDP veľmi dynamický. Rovnako tak bolo aj v roku 2010 – 2012 po skončení krízy z roku 2008. Približovanie a znižovanie úrovne rastu HDP medzi slovenskou ekonomikou a ostatnými európskymi sa zásadne spomalil, až úplne skončil od roku 2012. Dokonca rozdiel medzi nimi začína byť príliš badateľný, Slovensko je najvzdialenejšie z krajín V4 od priemeru. Zo strany európskych inštitúcií, hlavne od Európskej komisie, Slovensko dostáva upozornenia na skoré napravenie tohto niekoľkoročného trendu.⁷⁰

Obrázok 2 – Zmeny ekonomickej úrovne v období 2001 – 2008

Zdroj: Eurostat

⁷⁰ FRANK, K. a MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2020*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2021, s. 6-7

Obrázok 3 – Zmeny ekonomickej úrovne v období 2010 – 2017

Zdroj: Eurostat

4.2 Vývoj nezamestnanosti na Slovensku v období od roku 2012 do roku 2020

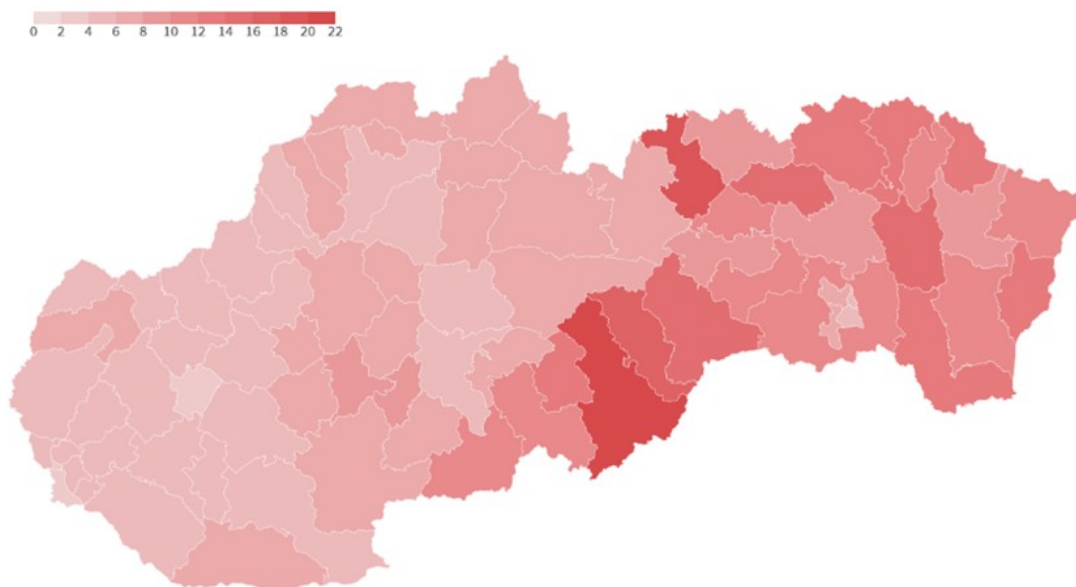
Nezamestnanosť je dlhodobým problémom. Miera nezamestnanosti na Slovensku je vyššia ako je európsky priemer.⁷¹ Hlavným problémom je dlhodobá nezamestnanosť Slovákov a Sloveniek, ktorá je jedna z najvyšších medzi európskymi krajinami. Za Slovenskom zaostáva len Chorvátsko, Španielsko a Grécko.⁷² Hlavnými dôvodmi vysokej nezamestnanosti je daňové zaťaženie príjmu, nízka mobilita slovenskej pracovnej sily,

⁷¹ REPRESENTATION OF SLOVAK REPUBLIC IN EU. 2016 European semester: Country report – Slovakia In: ec.europa.eu [el. zdroj online] 2016 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/info/publications/2016-european-semester-country-report-slovakia_en>

⁷² EUROPEAN PARLIAMENT. 2016 *The social and employment situation in Slovakia and outlook on the Slovak EU Presidency 2016* In: europarl.europa.eu [el. zdroj online] 2016 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578982/IPOL_STU\(2016\)578982_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578982/IPOL_STU(2016)578982_EN.pdf)>

vysoká miera byrokracie a regulácií, exklúzia nízkokvalifikovanej a diskriminovanej rómskej populácie, klesajúci záujem o manuálnu prácu.⁷³

Nárast počtu vysokých škôl na Slovensku od 90. rokov spôsobil nárast absolventov s vysokoškolským vzdelaním, ktorí na trhu práce nevedia nájsť uplatnenie na vhodnej pracovnej pozícii prislúchajúcej nadobudnutému vzdelaniu. Často sa absolventovi po vysokoškolskom štúdiu stane, že pracuje na pracovnej pozícii, na ktorú nie je potrebný vysokoškolský titul a vzdelanie. Na druhej strane technické odbory dlhodobo nie sú schopné nasýtiť dopyt po absolventoch na slovenskom trhu. Školstvo jednoducho nie je prispôbené na potreby trhu práce.⁷⁴

Obrázok 4 – Miera evidovanej nezamestnanosti na Slovensku v roku 2020

Zdroj: UPSVaR

⁷³ ZEMAN, M.: Unemployment in Slovakia between 1998 and 2016 – one of the systemic problems of the national economy. [el. zdroj online] 2018 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<http://ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/712/452>> s. 7

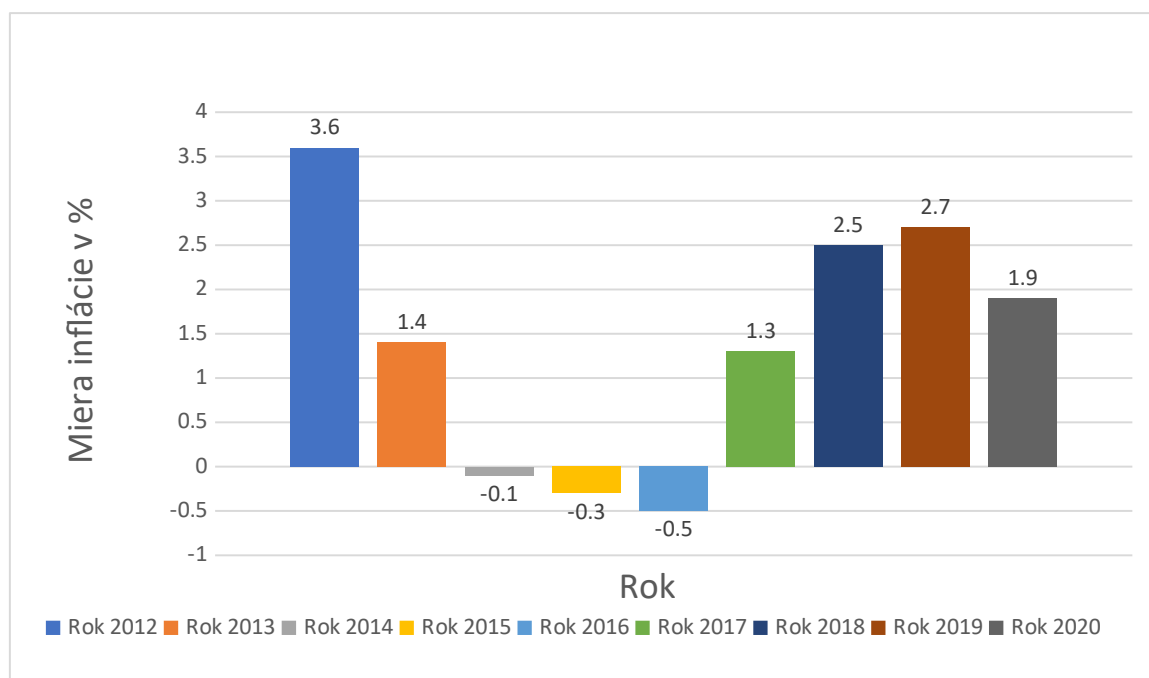
⁷⁴ FRANK, K. a MORVAY, K. a kol.: *Slovenská ekonomika po štvrtročí samostatného štátu*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2019, s. 78

4.3 Vývoj inflácie na Slovensku v období od roku 2012 do roku 2020

Ukazovateľ v %	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Miera inflácie	3,6	1,4	-0,1	-0,3	-0,5	1,3	2,5	2,7	1,9

Tabuľka 1 – Vývoj inflácie na Slovensku od roku 2012 do roku 2020

Zdroj: Národná banka Slovenska, vlastné spracovanie

Graf 2 – Vývoj inflácie na Slovensku od roku 2012 do roku 2020

Zdroj: Národná banka Slovenska 2020, vlastné spracovanie

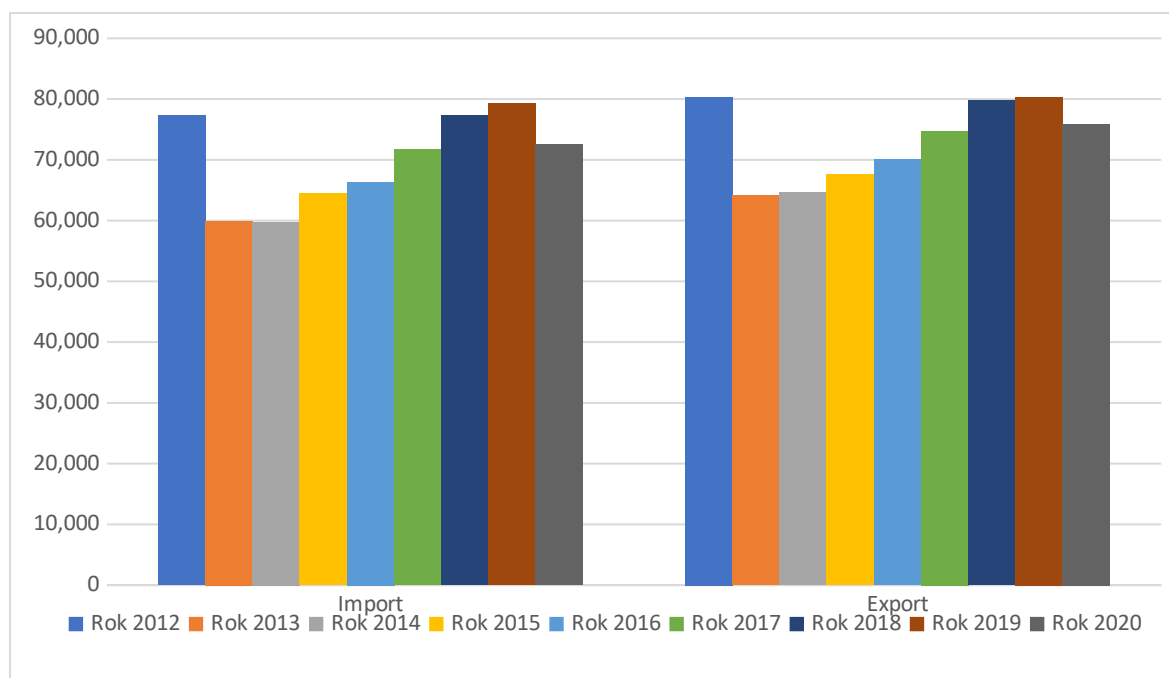
Ako môžeme vyčítať z tabuľky a grafu v roku 2012 miera inflácie dosiahla najvyššiu hodnotu a to 3,6% za naše sledované obdobie. V nasledujúcom roku klesla na 1,4%, stále dosahovala kladné čísla. Na druhej strane v rokoch 2014 – 2016 klesla pod nulu. Dokonca mala klesajúcu tendenciu v roku 2014, kedy mala hodnotu -0,1% a s hodnotou 0,3% v roku 2015 klesla až na -0,5% v roku 2016. Následne od roku 2017 vidíme zmenu v náraste inflácie na kladné čísla a to 1,3% v roku 2017, 2,5% v roku 2018, 2,7% v roku 2019 a 1,9% v roku 2020.

4.4 Vývoj salda platobnej bilancie na Slovensku v období od roku 2012 do roku 2020

Ukazovateľ v mil EUR	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Import	77 317	59 939	59 793	64 447	66 386	71 706	77 317	79 275	72 600
Export	80 337	64 172	64 565	67 607	70 032	74 757	79 798	80 337	75 916
Saldo	1 062	4 232	4 773	3 160	3 645	3 051	2 481	1 062	3 317

Tabuľka 2 – Vývoj importu a exportu na Slovensku od roku 2012 do roku 2020

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, vlastné spracovanie

Graf 3 – Vývoj importu a exportu na Slovensku od roku 2012 do roku 2020

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, vlastné spracovanie

Vďaka tabuľke a grafu vyššie môžeme vidieť, že v roku 2012, 2018 a 2019 zaznamenávame najväčší objem exportu aj importu na úrovni až takmer 80 000 miliónov eur. V roku 2013 pozorujeme pokles importu aj exportu o skoro 20 000 miliónov eur, ale na druhej strane od roku 2013 pozorujeme už len rast zahraničného obchodu na

Slovensku. Úroveň importu a exportu sa v tomto období pohybuje od 60 – 80 000 miliónov eur. Výnimkou je rok 2020 značne poznačený pandémiou covid-19, keď import aj export klesol. Za celé naše sledované obdobie môžeme vidieť len pozitívne saldo obchodnej bilancie čo znamená, že export je väčší ako import.

5 Hospodárskopolitické výzvy slovenskej ekonomiky stojace pred nasledujúcimi vládami Slovenskej republiky v najbližšom období

Slovenská republika je krajina s veľmi otvorenou, malou a závislou ekonomikou od ostatných európskych krajín ako Nemecko, Česká republika a Poľsko. Silná stránka Slovenska je jednoznačne strategická poloha, môžeme povedať, že je v podstate srdcom Európy, pretože sa nachádza v centrálnej Európe s čím súvisí, že Slovensko je atraktívnou krajinou pre zahraničných investorov z geografického hľadiska.

Treba zároveň povedať, že Slovensko potrebuje zjednodušiť byrokratické úkony spojené s investovaním na Slovensku, prispôbovať podnikateľské prostredie a naďalej ponúkať lacnú a kvalifikovanú pracovnú silu. Slovensko do veľkej miery ťaží z toho, že vie zatiaľ ponúknuť relatívne lacnú pracovnú silu, ale očakáva sa, že dôjde k zmenám a slovenská pracovná sila už nebude považovaná za lacnú. Fakt, že obyvateľstvo západných krajín začína byť prestarnuté a Slovensko nie je výnimkou, súvisí to s nedostatkom pracovnej sily.

Jedna z výziev, ktorej Slovensko čelí, je jednostranné zameranie ekonomiky na výrobu automobilov. Zásadnú výzvu pre Slovensko, ako jednu z najindustriálnejších krajín EÚ, predstavuje adaptácia priemyslu na ambiciózne klimatické ciele a udržateľné využívanie prírodných zdrojov, napríklad v podobe ekologickej alternatívy elektronických automobilov.

Investovanie do novej generácie a celkovo do budúcnosti Slovenska je nevyhnutné pre ekonomický rast Slovenska. Je s tým spojená aj investícia do vzdelávania, ktorá je dlhodobo poddimenzovaná, či už ide o budovanie väčšieho množstva materských škôlok a jaslí alebo zväčšovania kapacít základných škôl. Je potrebné investovať do vyššej úrovne vzdelávania pomocou modernej vybavenosti prednáškových miestností na vysokých školách a univerzitách a neustále investovať finančné prostriedky do vedy a výskumu. Vplyvom neschopnosti slovenského vzdelávacieho systému reagovať na potreby trhu práce je možné očakávať výrazný pokles pracovnej sily so vzdelaním v technickom alebo IT zameraní na Slovensku.

Záver

Táto bakalárska práca bola venovaná hodnoteniu hospodárskych politík slovenských vlád v kontexte postavenia Slovenska vo svetovom hospodárstve. V úvode bakalárskej práce sme uviedli definíciu, vývoj a ciele pojmu hospodárska politika s použitím dostupnej literatúry od viacerých slovenských autorov. Nasledujúca kapitola sa venovala hospodárskej politike v kontexte strednej Európy po roku 1989, po tom ako spadol totalitný režim a začal sa formovať demokratický režim. V tejto časti je opísaný v troch fázach proces transformácie ekonomiky v Slovenskej republike od roku 1993 do roku 2002. Na úspešné hodnotenie hospodárskych politík slovenských vlád bolo potrebné, aby sa podkapitola prvej časti práce venovala bližšiemu vymedzeniu bežných ekonomických ukazovateľov. Vybrané ekonomické ukazovatele boli vývoj inflácie alebo cenový vývoj, vývoj miery nezamestnanosti, saldo platobnej bilancie a vývoj tempa rastu HDP v Slovenskej republike.

K procesu naštudovania dát predchádzal zber vhodných a potrebných informácií, ktoré sme následne využili v spracovaní teoretickej aj praktickej časti bakalárskej práce. Práca obsahuje knižné zdroje, ale hlavne elektronické, ktoré boli voľne dostupné na internete. Uplatnili sme viaceré metódy a využili publikácie rôzneho charakteru. V práci sme hlavne využívali slovenské zdroje, databázy, publikácie a články, ktoré sa zaoberali problematikou hospodárskej politiky, hospodárskopolitickým opatrenia ekonomiky Slovenska a slovenským vládam od roku 1993 až po súčasnosť.

V tretej časti bakalárskej práce sme bližšie analyzovali hospodárske politiky slovenských vlád od roku 1993 až po súčasnosť. Hlavnou časťou je štvrtá kapitola, kde sa ekonomické ukazovatele (vývoj inflácie alebo cenový vývoj, vývoj miery nezamestnanosti, saldo platobnej bilancie a vývoj tempa rastu HDP v Slovenskej republike) z úvodu použili na analýzu hospodárskej politiky slovenskej vlády pod vedením Róberta Fica a Petra Pellegriniho v období od roku 2012 do roku 2020.

V záverečnej časti tejto bakalárskej práce sme zosumarizovali predpoklady hospodárskopolitických výziev, ktoré stoja pred ekonomikou Slovenskej republiky v najbližšom období.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje:

1. BARÁNIK, M. a HABÁNIK, J. Základy makroekonómie. Bratislava : IRIS, 2002, s. 236, ISBN 978-80-89018-45-9.
2. FRANK, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2019*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2020, s. 120, ISBN 80-7144-312-4.
3. FRANK, K. a MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2020*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2021, s. 138, ISBN 80-7144-322-3.
4. FRANK, K. a MORVAY, K. a kol.: *Slovenská ekonomika po štvrtročí samostatného štátu* Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2019, s. 271, ISBN 80-7144-309-0.
5. JÍLEK, J.: *Finance v globálnej ekonomice II. Menová a kurzová politika*. Praha : GRADA Publishing, 2013, s. 560, ISBN 978-80-247-4516-9.
6. KUČEROVÁ, J. a kol.: *Ekonomika podniku cestovného ruchu*. Banská Bystrica : Dali-BB, 2010, s. 140, ISBN 9788089090754
7. LEŠKO, M.: *Mečiar a mečiarizmus – politik bez škrupúl, politika bez zábran*. Bratislava : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1996, s. 240, ISBN 80-96727-53-2.
8. LISÝ, J. a kol.: *Ekonomía v novej ekonomike*. Bratislava : IURA EDITION, 2005. s. 636, Ekonomía. ISBN 80-8078-063-3.
9. LISÝ, Ján a kol. *Ekonomía*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016, s. 621 ISBN 978-80-7552-275-7.
10. LUKÁČIK, J. a kol.: *Hospodárska politika*. Bratislava : Spirit, 2013, s. 314, ISBN: 978-80-89393-86-2.
11. MEDRANO - B, R.A. a TEIXEIRA, J. R.: *A Kalderian Macroeconomic Index of economic welfare*. Revista HEERA, 2013.
12. MIKLOŠ, I.: *Prepojenie politickej a ekonomickej moci*. In: Szomolányi, Soňa (ed.): *Slovensko: problémy konsolidácie demokracie*. Bratislava : Slovenské združenie pre politické vedy a Friedrich Ebert Stiftung, 1997.

13. MORVAY, K. a kol.: *Transformácia ekonomiky: skúsenosti Slovenska*. Bratislava : Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV, 2005, s. 328, ISBN 80-7144-143-0.
14. MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2010 a výhľad do roku 2012*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2011, s. 136, ISBN 80-7144-184-7.
15. MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2011 a výhľad do roku 2013*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2012, s. 145, ISBN 80-7144-196-0.
16. MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2012 a výhľad do roku 2014*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2013, s. 127, ISBN 80-7144-208-0.
17. MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2013 a výhľad do roku 2015*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2014, s. 128, ISBN 80-7144-219-6.
18. MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2014 a výhľad do roku 2016*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2015, s. 130, ISBN 80-7144-242-4.
19. MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2015 a výhľad do roku 2017*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2016, s. 135, ISBN 80-7144-262-2.
20. MORVAY, K. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2018 a výhľad do roku 2020*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2019, s. 120, ISBN 80-7144-301-8.
21. OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2001*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2002, s. 43, ISBN 80-7144-120-1.
22. OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2002*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2003, s. 43, ISBN 80-7144-128-7.
23. OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2003*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2004, s. 63, ISBN 80-7144-138-4.
24. OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2004*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2005, s. 67, ISBN 80-7144-145-7.

25. OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2006*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2007, s. 63, ISBN 80-7144-158-8.
26. OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2007*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2008, s. 74, ISBN 80-7144-163-2.
27. OKÁLI, I. a kol.: *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2008*. Bratislava : Ekonomický ústav slovenskej akadémie vied, 2009, s. 79, ISBN 80-7144-173-1.
28. OKRUHLICA, F.: *Vlastnícka správa spoločnosti (Corporate governance)*. Bratislava : Iura Edition, 2013, s. 336, ISBN 978-80-8078-603-8.
29. SOUKUP, J. a kol.: *Makroekonómie*. Management Press. Albatros Media a.s., 2018. Praha. ISBN 978-80-7261-549-0.
30. SUK, J.: *Labyrintem revoluce. Aktéři, zápletky a křžovatky jedné politické krize*. Praha : Prostor, 2009, s. 520, ISBN 978-80-7260-219-3.
31. ŠTEFANOVIČ, M.: *Zrod Slovenskej štátnosti a zánik Česko-Slovenskej federácie*. Bratislava : Iris, 1999, s. 149, ISBN 80-88778-88-3.
32. TÁNCOŠOVÁ, J. HUDÁKOVÁ, M., ŠVECOVÁ, S.: *Ekonomía 2.vyd.* Bratislava : Wolters Kluwer, 2015, s. 348, ISBN 978-80-8168-294-0.
33. URAMOVÁ, M. LACOVÁ, Ž., HRONEC, M.: *Makroekonómia I*. Banská Bystrica : Ekonomická fakulta. Univerzita Mateja Bela, 2010, s. 277, ISBN 978-80-557-0043.
34. VINCÚR, P.: *Hospodárska politika*. Bratislava : Sprint, 2001, Nová ekonómia. ISBN 80-88848-67-9.
35. VINCÚR, P. a kol.: *Teória a prax hospodárskej politiky. 4. vyd.* Bratislava : SPRINT, 2007, s. 309, ISBN 978-80-89085-80-4.
36. ŽÁK, M. *Velká ekonomická encyklopedie*. Praha : Linde, 1999, s. 508, ISBN 80-7201-172-3

Internetové zdroje:

1. EUROPEAN PARLIAMENT: *The social and employment situation in Slovakia and outlook on the Slovak EU Presidency 2016* In: europa.eu [el. zdroj online] 2016 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <[https://www.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578982/IPOL_STU\(2016\)578982_EN.pdf](https://www.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578982/IPOL_STU(2016)578982_EN.pdf)>
2. EUROSTAT. 2020 Národné účty a HDP In: ec.europa.eu/eurostat [el. zdroj online] 2020 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Archive:N%C3%A1rodn%C3%A9_%C3%BA%C4%8Dty_a_HDP&oldid=496766>
3. EUROSTAT. 2020 Eurostat Statistics Explained Začiatčníci: Trh práce – nezamestnanosť In: ec.europa.eu/eurostat [el. zdroj online] 2020 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Beginners:Labour_market_-_unemployment/sk>
4. EUROSTAT. 2020 Eurostat Statistics Explained Glossary: Youth unemployment In: ec.europa.eu/eurostat [el. zdroj online] 2014 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Unemployment_statistics#Youth_unemployment>
5. MHVSR. 2016 Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj – OECD. In: mhvsr.sk [el. zdroj online] 2016 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<https://www.mhsr.sk/obchod/multilateralne-obchodne-vztahy/oecd/organizacia-pre-hospodarsku-spolupracu-a-rozvoj-oecd>>
6. MOSR. 2004 Vstup do NATO. In: mosr.sk [el. zdroj online] 2004 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<https://www.mosr.sk/vstup-do-nato/?mnu=288>>

7. MINISTERSTVO FINANCIÍ SR: *Program stability Slovenskej republiky na roky 2015 až 2018*. In: ec.europa.eu [el. zdroj online] 2015 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete:
<https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/sp2015_slovakia_sk_0.pdf>
8. MZV SR (2021): *Zahraničná a európska politika Slovenskej republiky v roku 2021. Slovensko a svet v čase pandémie*. Bratislava : MZV SR. Dostupné na internete: <<https://www.mzv.sk/documents/10182/4238286/2021-Zahrani%C4%8Dna-a-europska-politika-SR-v-roku-2021.pdf>>
9. NBS. Harmonogram zavedenia eura v SR. In: nbs.sk [el. zdroj online] [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<https://www.nbs.sk/sk/o-narodnej-banke/nbs-v-eurosysteme/euro-na-slovensku/zavedenie-eura-v-sr/harmonogram-zavedenia-eura-v-sr>>
10. OECD. Slovak republic and the OECD. In: oecd.org/slovakia [el. zdroj online] [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<https://www.oecd.org/slovakia/slovak-republic-and-oecd.htm>>
11. REPRESENTATION OF SLOVAK REPUBLIC IN EU. 2016 European semester: Country report – Slovakia In: ec.europa.eu [el. zdroj online] 2016 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/info/publications/2016-european-semester-country-report-slovakia_en>
12. REPRESENTATION OF SLOVAK REPUBLIC IN EU. Slovensko v EÚ In: ec.europa.eu [el. zdroj online] [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://slovakia.representation.ec.europa.eu/o-nas/slovensko-v-eu_sk>
13. SLOVENSKO. 2013 Európska únia. In: slovensko.sk [el. zdroj online] 2013 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete:
<https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_europska-unia1/>

14. ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY.: *Vláda SR* In: vlada.gov.sk [el. zdroj online] [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete:
<https://www.vlada.gov.sk/vlada-sr-od-04-07-2006-do-08-07-2010/>
15. ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY.: *Členovia vlády*. In: vlada.gov.sk [el. zdroj online] 2021 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete:
<https://www.vlada.gov.sk/clenovia-vlady/>
16. ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY.: *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2020-2024* In: vlada.gov.sk [el. zdroj online] 2021 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: https://www.vlada.gov.sk/share/uvsr/pvvsr_2020-2024.pdf
17. ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SR: *Opatrenia Ústredného krízového štábu SR v súvislosti s ochorením COVID-19*. [el. zdroj online] 2021 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <https://www.uvzs.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=4090:opatrenia-ustredneho-krizoveho-tabu-sr-vnsuvislosti-snochorenim-covid-19&catid=250:koronavirus-2019-ncov&Itemid=153>
18. VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY.: 1994 Programové vyhlásenie vlády SR In: archiv.vlada.gov.sk [el. zdroj online] 1994 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete: <<https://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/1164/5-rozvoj-demokracie-politického-systemu-a-prava.html>>
19. ZEMAN, M.: Unemployment in Slovakia between 1998 and 2016 – one of the systemic problems of the national economy. [el. zdroj online] 2018 [cit. 2022-05-01] Dostupné na internete:
<<http://ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/712/452>>